

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Robin Čermák

**Bouncing Czech (energický Čech/nekrytý
šek): Causa Robert Maxwell na britské
mediální a politické scéně**

Diplomová práce

Praha 2011

Autor práce: Robin Čermák

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Datum obhajoby: 2011

Bibliografický záznam

ČERMÁK, Robin. *Bouncing Czech (energický Čech/nekrytý šek): Causa Robert Maxwell na britské mediální a politické scéně*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2011. 75 s. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Abstrakt

Dipolomová práce se zabývá osobností Roberta Maxwella, jeho biografií, jeho působením na britské mediální a politické scéně. Práce se věnuje také Maxwellově knižní distribuci, založení jeho prvního nakladatelství a vlastnictví několika deníků. Práce obsahuje informace nejen o osobnosti Roberta Maxwella ale také o historickém kontextu jeho doby ve Velké Británii a zaměřuje se na historický aspekt v oboru médií, obchodu a politiky.

Abstract

The diploma thesis deals with the personality of Robert Maxwell, his biography, his taking effect on the British media and political scene. The thesis follows also Maxwell's book distribution, founding its first publishing house and several newspapers which he owned. The thesis contains information not only about the Robert Maxwell's personality but also about the historical context his times in Great Britain and focuses on the historical aspect of the media field, business and politics.

Klíčová slova

Robert Maxwell, Velká Británie, britská politika, britský tisk, Daily Mirror, Hansard, Maxwell Communication Corporation, Pergamon Press, Springer-Verlag

Keywords

Robert Maxwell, Great Britain, British politics, British press, Daily Mirror, Hansard, Maxwell Communication Corporation, Pergamon Press, Springer-Verlag

Rozsah práce

151 470 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 18. května 2011

.....
Robin Čermák

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucí práce Doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc za drahocenný čas, který mi věnovala, za velkou míru trpělivosti a mnoho užitečných rad.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV	
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT:	
Příjmení a jméno diplomanta: Čermák Robin	Razítko podatelny: katedra mediálních studií IKSŽ UK FSV k rukám Doc. PhDr. Jana Jiráka, Ph.D.
Imatrikulační ročník diplomanta: 2008/2009	
E-mail diplomanta: robin.czermak@gmail.com	
Studijní program/studijní obor: Mediální a kom. studia/Žurnalistika	
Předpokládaný název práce v češtině: "Bouncing Czech (energický Čech/nekrytý šek): Causa Robert Maxwell na britské mediální a ekonomické scéně"	
Předpokládaný název práce v angličtině: "Bouncing Czech: Causa Maxwell on the british media and economical scene"	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012): LS 2010	
Pedagog, s nímž byly teze konzultovány (příjmení, jméno, pracoviště – vzor: <i>Mocnár, Karel, KMS IKSŽ UK FSV</i>): Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc., KMS, IKSŽ UK FSV	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (rozsah do 1800 znaků): TÉMA: Ian Robert Maxwell MC (The Military Cross) se narodil 10. června 1923 ve	

Slatinských Dolech na Podkarpatské Rusi (část tehdejšího Československa) v židovské rodině jako Ján Ludvík Hoch. Zemřel 5. listopadu 1991 na následky utonutí po pádu do moře ze své jachty v blízkosti Kanárských ostrovů. V roce 1940 utekl před nacisty do Velké Británie, kde jako 17-letý narukoval do armády. Ve Velké Británii nakonec po válce zůstal a stala se jeho domovem... Hlavním tématem práce je život Roberta Maxwella se zaměřením na mediální kontext, tedy na jeho roli na britské mediální scéně.

Předpokládaný cíl diplomové práce, původní přínos autora diplomové práce ke zpracování tématu, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (rozsah do 1800 znaků):

Cílem diplomové práce je rozsáhlejší zpracování života Roberta Maxwella se zaměřením na jeho roli na britském mediálním trhu. Maxwellovo působení v médiích coby tiskového magnáta, tedy vlastníka několika deníků pod hlavičkou své vlastní mediální instituce (Maxwell Communications Corporation), která ovládala britský mediální trh v období na přelomu 80. a 90. let minulého století.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

- obecně k médiím, k britské mediální scéně, I. R. Maxwellovi a krátce k tématu a cíli práce

2. Vymezení historického kontextu

2.1 Britská politická scéna

- Maxwellova činnost v politice - Labour Party

2.2 Britská mediální scéna

- obecně k mediálnímu trhu v Británii v době Maxwellova působení v této oblasti

3. Ian Robert Maxwell

3.1 Občanský život

3.2 Maxwell jako člen Parlamentu

3.3 Maxwellovy obchodní aktivity

3.4 Nevyjasněné umrtí a Maxwellův odkaz

4. Občan Maxwell

4.1 Maxwellovo mediální impérium

4.1.1 Daily Mirror

4.1.2 Sunday Mirror, the Scottish Daily Record a Sunday Mail

4.2 Nakladatelství Pergamon Press

4.3 Dědictví a podvod

4.4 Maxwellův odkaz v populární kultuře a v bulvární žurnalistice

5. Metoda výzkumu

- kvalitativní výzkum, analýza textů

5. 1 Sledované časové období a výzkumné cíle

6. Závěr

7. Použitá literatura

7.1 Prameny

7.2 Sekundární literatura

Vymezení podkladového materiálu (např. analyzované tituly a období, za které budou analyzovány) a **metody (techniky) jeho zpracování:**

Hlavním sledovaným materiálem bude zejména literatura týkající se ekonomických aktivit Maxwellova mediálního impéria a mediální obraz Maxwella a jeho obchodních subjektů.

Metodou práce bude analýza textů.

Základní literatura (nejméně 10 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

1. Speeches and Writings : [Sborník projevů, rozhovorů a statí] / Gustáv Husák ; Edited and Introduction by Robert Maxwell ; Přel. z češ. do angl. Oxford : Pergamon, 1986

2. L'Incroyable monsieur Maxwell : Histoire d'un empire / Joe Haines ; Ouvrage trad. par Jeanne-marie Santraud, ... [et al.] Paris : O. Jacob, 1988

3. Thomas, Gordon and Dillon, Martin. (2002). Robert Maxwell: Israel's Superspy : The Life and Murder of a Media Mogul, Carroll and Graf, ISBN 0-7867-1078-0, také:

Martin Dillon, The Assassination of Robert Maxwell, Israeli Superspy

4. Hersh, Seymour. 1991. The Samson Option

5. Henderson, Albert, (2004). "The Dash and Determination of Robert Maxwell, Champion of Dissemination," LOGOS. 15,2, pp. 65-75.

6. Morgan, K. O. et al. Dějiny Británie. Praha: NLN, 2008. ISBN 978-80-7106-432-9

7. Henderson, Albert. The dash and determination of Robert Maxwell: champion of dissemination. In: Logos; 15 (2) 2004, pp.65-75

8. Cox, B. The Pergamon phenomenon 1951-1991: Robert Maxwell and scientific publishing. In: Learned Publishing; 15 (4) Oct 2002, p.273-8, také Cox, B. The Pergamon phenomenon 1951-1991: a memoir of the Maxwell years. In: Logos; 9 (3) 1998, p.135-40

9. Turner, G. British cultural studies : an introduction / Graeme Turner. London : Routledge, c1996

10. Hendl, Jan: Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha : Portál, 2008.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Žádná práce k tomuto tématu nebyla nalezena v internetové databázi.

Datum / Podpis studenta

18. 6. 2009

.....

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. IAN ROBERT MAXWELL	11
1.1 <i>Abraham Leib Hoch alias Ján Ludvík Hoch.....</i>	11
1.2 <i>Maxwell v (doživotním) exilu</i>	14
1.2.1 ÚTĚK.....	14
1.2.2 MAXWELL V ARMÁDĚ.....	17
1.2.2.1 <i>Armádní kariéra</i>	19
1.2.2.2 <i>Změna identity.....</i>	22
1.2.2.3 <i>Důstojník Ian Robert Maxwell</i>	23
1.2.2.4 <i>Po válce.....</i>	25
1.2.2.5 <i>Mediální komisař.....</i>	27
2. POSLANEC MAXWELL.....	29
2.2 <i>Vymezení historického kontextu</i>	29
2.2 <i>Britská politická scéna</i>	32
2.2.1 SOCIÁLNÍ STÁT	33
2.2.2 ZÁNİK BRITSKÉHO IMPÉRIA.....	36
2.2.3 PROFUMOVA AFÉRA	38
2.3 <i>Maxwellova politická kariéra</i>	39
2.3.1 VOLBY 1959.....	41
2.3.2 VOLBY 1964.....	45

2.3.3 MAXWELL MP.....	48
2.3.3.1 <i>Volby 1966</i>	52
2.3.3.2 <i>Československo 1968</i>	53
2.3.3.3 <i>Volby 1970</i>	57
<u>3. OBČAN MAXWELL.....</u>	58
3.1 <i>Nakladatel Maxwell</i>	59
3.1.1 MAXWELL & SPRINGER.....	60
3.1.2 PERGAMON PRESS.....	64
3.2 <i>Tiskový magnát Maxwell</i>	69
3.2.1 MIRROR GROUP NEWSPAPERS.....	69
3.2.2 VLIV.....	71
3.3 <i>Pád</i>	72
<u>ZÁVĚR.....</u>	74
<u>POUŽITÁ LITERATURA</u>	65

ÚVOD

Tématem diplomové práce je osobnost Roberta Maxwella, který se narodil 10. června 1923, ve Slatinských dolech na Podkarpatské Rusi, části tehdejšího Československa, v židovské rodině jako Ján Ludvík Hoch. Po druhé světové válce se stal občanem Velké Británie, kde zůstal, a působil nejen jako mediální magnát, až do své smrti v roce 1991.

Impulsem pro výběr i zpracování tohoto tématu nebyl jen záměr o nahlédnutí do historie z pozice médií a politiky, ale vůbec samotná vnitřní snaha o lepší poznání této osobnosti a její doby. Práce se tak snaží být založena na více úhlech pohledu, na základě dostupných pramenů, které se věnují nejen osobnosti Roberta Maxwella, ale i mediální a politické oblasti jeho doby.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. První část je věnována představení osoby Roberta Maxwella vč. základních životopisných dat se zaměřením na jeho armádní kariéru. Druhá část je o Robertovi Maxwellovi jako poslanci dolní komory britského parlamentu. Zde je zaznamenán krátký historický kontext poválečné Velké Británie a její politické scény, dále pak Maxwellův vstup do politiky a doba, kdy se stal poslancem. Třetí a závěrečná část popisuje hlavní informace o Maxwellově působnosti na mediální scéně. Tato část také obsahuje informace o jeho začátcích v knižní distribuci, založení jeho prvního nakladatelství a vlastnictví několika deníků, vč. závěrů celé práce.

K zpracování došlo na základě studia historické a biografické literatury, článků v tisku a elektronických zdrojů, v českém a anglickém jazyce. Obsahem práce jsou informace v podobě biografických historických faktů, nejen z hlediska osobnosti Roberta Maxwella a všeobecné historie Velké Británie v jeho době, ale i zaměření na historický aspekt v oboru médií, obchodu a politiky.

Jako autor jsem si vědom, že spektrum zpracovaných pramenů ovlivňuje úhel pohledu na Roberta Maxwella, ale vzhledem k dostupné šíři informací o této osobnosti jej nelze ani v této práci jakkoliv radikálně změnit. Nutno dodat, že některé aspekty Maxwellova života jsou zpracovány způsobem, který jen podporuje novinářské mýty a legendy o této osobnosti.

Jedním ze základních pramenů této práce, ale i mnoha jiných biografických a odborných publikací, je kniha, britského novináře a také tiskového mluvčího britského ministerského předsedy Harolda Wilsona, Joe Hainese, *Maxwell*. Jde o nejrozsáhlejší oficiální životopis Roberta Maxwella vůbec.

Jedinou samostatnou publikací o Robertovi Maxwellovi v českém jazyce je kniha Ivana Brože, *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. I on vycházel v mnoha případech z Hainesovy knihy, která se kromě dat skládá také z mnoha osobních i tiskových rozhovorů přímo s Maxwellem, členy jeho rodiny, přátel, ale i bývalých kolegů nebo jen pamětníků v pozitivním i negativním slova smyslu.

Ve všech knihách vč. odborných publikací, ale i encyklopediích, je z této Hainesovy biografie čerpáno a citováno. S nadsázkou by se dalo říct, že se jedná o začarovaný kruh, který vždy u této publikace končí anebo začíná.

1 IAN ROBERT MAXWELL

*„Robert Maxwell byl českým venkovanem, který se vyšvihl do čela
nakladatelského impéria.“*

Britský list *The Guardian* – den po jeho smrti¹

1.1 *Abraham Leib Hoch alias Ján Ludvík Hoch*

Ian Robert Maxwell se narodil jako Abraham Leib Hoch² 10. června 1923 v obci Slatinské doly³ (nebo také Slatina) na území tehdejší Podkarpatské Rusi a zároveň předmnichovské Československé republiky. Slatina,⁴ dnešní Solotvyno (či Solotvina), která je známá svými solnými doly a jezery, se nachází na západní Ukrajině, na řece Tise. Leží na východ od Mukačeva, v Tačivském rajónu Zakarpatské oblasti u hranic s Rumunskem.⁵

Právě toto příhraniční umístění města vedlo k mnoha střetům o ovládnutí celé oblasti. Ať už ze strany Rumunů, Ukrajinců, Poláků nebo Maďarů, kteří spravovali území pod správou v době Rakousko-Uherska. Slatina se dostala pod správu Československé republiky na základě výnosu tzv. Trianonské smlouvy ze 4. června 1920 v zámku Velký Trianon ve Versailles, kdy Maďarsko muselo tehdejšímu Československu postoupit i Zakarpatskou Ukrajinu. Za druhé světové války území připadlo zpět Maďarům a po roce 1945 přešlo pod správu

¹ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 5.

² JAFFA, S. *Maxwell Stories*. London: Robson Books, 1992, s. 1.

Jde o Maxwellovo židovské jméno, kterého užíval ve své rodině, která ho také familiérně oslovovala „Lajby“ („Laiby“). Bylo tomu tak v duchu židovské tradice po dědečkovi Abrahamovi Leibovi. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 10.

Poznámka autora diplomové práce, dále jen Pozn. aut.

³ *Slatinské doly* – jedná se o český a slovenský název této západoukrajinské obce. *Pozn. aut.*

⁴ O své rodné Slatině v roce 1968 napsal: „Narodil jsem se v části Československa, která byla odštěpnuta z Maďarska na základě Versailleské smlouvy a teď byla odštěpnuta Rusy Čechům.“ In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 65. *Pozn. aut.*

⁵ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 8.

Sovětského svazu. Na konci roku 1991, spolu s osamostatněním, připadlo Ukrajinské republice. Historie vytvořilo území mnohonárodnostní.⁶ I dnes, kdy v této obci a okolí žije necelých devět tisíc obyvatel, je jeho obyvatelstvo národnostně rozdělené. Žijí zde jak Ukrajinci, tak i Rumuni a Maďaři.⁷

Abraham Leib Hoch, občanským jménem Ján Ludvík Hoch, se narodil do chudé židovské rodiny. Byl prvním synem, a třetím dítětem z celkových devíti potomků, šestatřicetiletého Mehela a třicetileté Šance („Šanca /Chance“) Mehelových.⁸ Největší vliv na malého Ludvíka, na rozdíl od otce Mehela, který musel tak početnou rodinu uživit, měla matka Šanca, která ho učila číst a psát už od jeho věku čtyř let. Doufala, že by se jednou mohl její syn stát rabínem.⁹

Až do roku 1936¹⁰, v době hospodářské krize, kdy bydlel tehdy třináctiletý Ludvík se svými rodiči, bratry a sestrami v jednom domě dědečka Jankela, žila rodina Hochových v chudobě. Ve Slatině však nebyli výjimkou. Vedle dalších Židů, kteří tvořili asi sedminu obyvatelstva, a také Ukrajinců, Rusínů, Poláků z Haliče, Maďarů, Rumunů a Slováků, žila jako většina obyvatel na hranici chudoby. Ve městě žili i Češi, kteří řídili provoz místního dolu nebo jako příslušníci četnické stanice. Působili také jako učitelé ve škole. Právě díky jim, jak později

⁶ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 8.

⁷ Duší Karpat - Příroda i lidé vých. Slovenska, Zakarpatska a Rumunská. [Http://karpaty.prygl.net](http://karpaty.prygl.net) [online]. Copyright © 2005 - 2010, Robert Vystrčil [cit. 2011-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://karpaty.prygl.net/solotvyno.php>>.

⁸ Maxwellův otec Mehel byl přezdíván jako „Mehel Velký“ pro svojí obrovitou postavu. Právě díky této velké fyzické schránce mohl Mehel Hoch zastávat jakoukoliv těžkou práci. Dlouhý čas se taky živil jako nákupčí hovězího dobytka pro místní řezníky, ale místo peněz dostával kůži, kterou zase prodával obchodníkům s kůží. Projevil tak svého obchodního ducha. Bez poznámky se neobejde také fakt, vzhledem k pozdějšímu Maxwellově politické orientaci za jeho života ve Velké Británii, že Maxwellova matka Šance Mehelová se aktivně angažovala v místní organizaci Československé sociální demokracii. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 8. *Pozn. aut.*

⁹ JAFFA, S. *Maxwell Stories*. London: Robson Books, 1992, s. 1.

¹⁰ V roce 1936 se finanční situace rodiny Hochových zlepšila díky návštěvě Ludvíkova strýce z matčiny strany Nathana, který předtím odešel do Ameriky, kde si založil vlastní prádelnu. Při jedné z návštěv své sestry jí věnoval 500 dolarů, za něž si rodina pořídila vlastní malý dům a zahradou. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 9. *Pozn. aut.*

Maxwell vzpomínal, se český jazyk stal jeho druhým rodným jazykem, který nikdy nezapomněl.¹¹

Ludvík Hoch, kromě povinné školní docházky na československé státní škole, navštěvoval také školu náboženskou, židovskou. Šlo o odpolední dvouhodinové, jen chlapecké, vyučování za velice přísného režimu s tresty za jakékoliv porušení kázně. Výsledky z obou škol řadily malého Ludvíka mezi nejlepší žáky a vedly Hochovu matku k rozhodnutí o Ludvíkově budoucnosti coby mudrce, tedy rabína.¹² Poslala ho tak na protější břeh řeky Tisy, do města Sziget, kde sídlila stará židovská akademie s hlavním předmětem – rabínskou literaturou, kde Ludvík studoval do svých třinácti let.¹³

Poté odešel studovat *Ješivu*, židovskou školu vyššího vzdělání, do 630 km vzdálené Bratislavy. Na bratislavské židovské akademii se pak věnoval zejména studiu *Talmudu* a židovského náboženského práva – *halachy*.¹⁴ Právě Bratislava se Hochovi stala místem první důležité životní zkušenosti. Na čem se jeho životopisci shodují, že právě zde se asi poprvé objevil Maxwellův smysl pro obchod. Neměl žádné peníze a tak si obstarával stravu obcházením židovských rodin.¹⁵ Později během svých studií, v období tzv. druhé republiky, se Ludvík rozhodl opustit rabínskou školu a začal se živit prodejem bižuterie

¹¹ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 8.

¹² Rabínem v chasidistickém duchu. Hochova rodina, stejně jako další tisíce židů z východu tehdejšího Československa, se hlásila k této náboženské skupině judaismu vyznačující se silným náboženským zanícením – chasidismem. Název tohoto hnutí je odvozen z hebrejského výrazu „zbožný“ a jeho vznik je datován do poloviny 18. Století jako vyjádření rozdílu a nespokojenosti mezi chudšími židovskými vrstvami a způsobem života těch nejbohatších Židů. Chasidistické pojetí židovského vyznání se postupem času stalo převládajícím nejen v polské Haliči a na Ukrajině, ale také v Rumunsku a Hochově Podkarpatské Rusi. Ač jsou Chasidové vyznačování téměř asketickým vyznáním propojeným s náboženským řádem a disciplínou, samotný Maxwell se však nikdy nevyznačoval jakoukoliv ortodoxií a jako malý kluk prožil své dětství jako každé jiné dítě té doby. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 10-11. *Pozn. aut.*

¹³ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 11-12.

¹⁴ JAFFA, S. *Maxwell Stories*. London: Robson Books, 1992, s. 1.

¹⁵ Zdání tohoto obcházení by se mohlo projevovat až na hranici žebrot, ne však v židovské komunitě. Této Maxwellově životní zkušenosti je pak přičtena velká pohostinnost a štedrost, kterou se projevil v dobách svých obchodních úspěchů. *Pozn. aut.*

a jiných drobných předmětů v bratislavských ulicích. Začal tak vydělávat, jezdit na výlety do Budapešti a pokaždé, kdy se vrátil domů do Slatiny, byla jeho matka překvapena, že Lajby nevypadá jako správný „*ješive bocher*“ neboli student Ješivy, ale jako předválečný „*teddy boy*“.¹⁶

1.2 Maxwell v (doživotním) exilu

1.2.1 ÚTĚK

Podepsání Mnichovské dohody 30. září 1938, i 15. březen 1939 - vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava a s ním spojená okupace české a moravské části bývalého československého státu německými nacistickými vojsky, zastihly Ludvíka Hocha v Bratislavě. V té době už hlavním městem samostatného slovenského štátu vyhlášeného 14. března 1939. Následující dny ve znamení proněmecké a profašistické orientace slovenských obyvatel Hocha coby ještě pouličního obchodníka s cetkami vedly k opuštění Bratislavy a návraty domů do Slatiny. V létě téhož roku, kdy dovršil šestnácti let, odešel i odtud a rozhodl se k útěku do Budapešti.¹⁷

¹⁶ K tomuto označení se váže historika, která se opakuje u všech Maxwellových životopisců. Je z doby Maxwellovy oslavy šesátých narozenin v roce 1983, kdy dostal blahopřání od své sestry Sylvie, ve kterém mu připomínala jeden z takových návratů domů z Bratislavy: „*Namísto plachého a s ortodoxní přísností upraveného chlapce jsme náhle spatřily zářivě vyfintěného mladíka, jak se tehdy říkalo frajera... chyběly mu pejzy, ale zato měl moderní účes... Byly jsme udivené a zároveň jsme se obávaly, jak ten tvůj změněný vzhled zapůsobí na maminku. Všechny naděje, že její oblíbený syn se stane velkým rabínem, byly vniveč. Radily jsme ti tehdy, abys cestou zašel ještě k holiči, který ti mohl oholit hlavu... Vzpomínám, jak si nám řekl, abychom se uklidnili a nechaly to na tobě, že matce vysvětlíš všechno, proč jsi se změnil. Naprosto jsi byl přesvědčen, že tě pochopí. Obávám se, že si nepamatují, že byste se prve nějak shodli, ale předpokládám, že ti všechno odpustila, protože tě stále milovala.*“ In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 10-11.

„*Teddy Boy*“ – označení pro frajera, příznivce *Rock and Rollu* v USA 50. let 20. století. Toto označení je uvedené v anglickém jazyce téže historiky. In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 50. *Pozn. aut.*

¹⁷ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 15.

Do Budapešti šel celých 430 kilometrů pěšky a jako tulák se po cestě živil různými námezdními pracemi.¹⁸ V té době ještě nemohl vůbec vědět, že když opustil rodnou Slatinu¹⁹ a loučil se svou rodinou, že je tomu naposled, co je vidí naživu. Většina židovského obyvatelstva z Podkarpatské Rusi skončila v plynových komorách koncentračních táborů. Maxwell se, po skončení druhé světové války, mohl setkat s jen dvěma přeživšími sourozenci a to starší sestrou Branou, která byla vězněna v koncentračních táborech v německém Mauthausenu (na území dnešního Rakouska – *pozn. aut. DP*) a Buchenwaldu, a mladší sestrou Sylvii, která byla za války schována u jedné rodiny v Rumunsku.²⁰

Šestnáctiletý Ludvík Hoch se po příchodu do hlavního města Maďarského království živil stejně, jako se živil doposud po cestě ze Slatiny, tedy příležitostnými a nádenickými pracemi. Při jedné příležitosti se pak seznámil s jedním československým krajanem, který byl členem mládežnické organizace „SOKOL“ napojené na ilegální odboj. Netušil, že nastupuje cestu osudu, „*bizarní sérii událostí*“,²¹ která ho zavede až do Anglie, země jeho nového domova, o rok později.²²

Ilegální odboj, sídlící ve sklepě francouzského konzulátu v Budapešti, stával z československých emigrantů, většinou „bývalých“ důstojníků československé

¹⁸ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 60.

¹⁹ Maxwell se k předválečnému životu v tehdejší Československu už nevrátil a jen jednou od svého útěku v roce 1939 svou rodnou Slatinu/Solotvyno navštívil. O návštěvu svého místa narození se od konce války Maxwell pokoušel mnoho let, ale povolení vstupu mu bylo zamítnuto sovětskými autoritami. „O možnost návratu“ osobně požádal dokonce Nikitu Chruščov, který ho ale odmítl s tím, že jeden pokus o život v Solotvině už měl. Nakonec až Chruščovův nástupce, Leonid Brežněv, jeho návštěvu, která se uskutečnila v září 1978, povolil. Maxwell tak po 39 letech navštívil svoji domovinu, část tehdejšího Sovětského svazu, spolu se svou manželkou Elizabeth (Betty) Maxwellovou, která si později do deníku pro své děti poznamenala: „*Byli jsme velice privilegovanými a váženými hosty Sovětského svazu, žádným cizincům nebylo povoleno pobývat na území, které blíž než tři míle od hranic a rozhodně ne v této oblasti, kam byl vstup omezen úplně, protože teď o velice citlivou vojenskou oblast.*“ Maxwell se svojí ženou byl oficiálně uvítán předsedou místního Sovětu a ujištěn, že zde nenajde vesnici, kterou si pamatuje, protože vše bylo přestavěno a inovováno. Po návštěvě nového solného dolu a nemocnice, ale stejně ve staré a nejchudší části Slatiny poznal místo, kde se narodil a vyrůstal. In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 65. *Pozn. aut.*

²⁰ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 15.

²¹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 60.

²² dtto

armády, kteří organizovali odchod, co nejvíce příslušníků ozbrojených sil z území Protektorátu a slovenského štátu přes Jugoslávii na Blízký východ a odtud do Francie. Právě Hochův charakter a jeho názory na mnichovskou zradu s nezbytností boje za obnovu republiky jej zavedly mezi toto podzemní hnutí Čechů a Slováků věrných staré republice. Stejně tak jako na nejmenovaného československého krajana, který ho do sklepa přivedl, tak i na odboj udělal výrazný dojem, z čehož plynul velmi brzy udělený první úkol v jeho ilegální práci.²³

Tento první ilegální úkol spočíval v tom, že chodil na budapeštské hlavní nádraží, kde kupoval jízdenky do různých stanic na maďarském území a ty pak v ústředí, sklepě francouzského diplomatického úřadu, předával určenému pracovníkovi. Jedním z dalších úkolů bylo cestování vlaky mířících k jugoslávským hranicím s dalším pro něj neznámým mužem, kterému vždy v předem určených stanicích po cestě, kde zakoupil občerstvení, tyto potraviny předával a on je pak po vlaku dalším neznámým mužům roznášel. Až později mu došlo, že se jednalo o bývalé československé důstojníky na cestě do válečného exilu. U vlakové dopravy zastával Hoch i další úkol spojený s pozorováním a případným upozorněním na přepadové kontroly maďarských četníků.²⁴

Po přepadení Polska prvního září 1939, oficiálním začátku druhé světové války, byl v prosinci téhož roku Hoch spolu s dalšími spolupracovníky na hranicích s Jugoslávií zatčen maďarskou policií. Odtud byla celá skupina převezena do Budapešti a byla podrobena rozsáhlým výslechům i mučení. V té době ještě nezletilému Hochovi bylo vyhrožováno vojenským soudem a trestem smrti. Do celého případu dokonce zasáhla i francouzská ambasáda, která zastupovala zájmy bývalého Československa v Maďarsku, tedy i Ludvíka Hocha jako občana bývalé Československé republiky, a protestovala i u hlavy státu admirála Horthyho s tím, že vzhledem k Hochově nezletilosti se maďarské úřady chovají

²³ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 15.

²⁴ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 15-16.

nehumánně. I přes tento diplomatický protest měl být Ludvík Hoch postaven před vojenský soud s obviněním ze špionáže a z napomáhání k ilegálnímu přechodu cizích vojenských osob přes maďarské území. Soudní přelíčení bylo stanoveno na leden 1940.²⁵

Při převozu k soudnímu stání se však Hochovi podařilo z policejního antonu uprchnout a pak později vlakem dostat přes maďarské hranice do Jugoslávie. V Bělehradu, hlavním městě Království Jugoslávie, které v té době ještě nebylo ve válečném stavu s Německem, se přidal ke skupině československých vojenských ilegálních pracovníků, působících zase, jako v Budapešti, na francouzském konzulátu. V té době se rozhodl k odchodu do Francie,²⁶ kde chtěl vstoupit do armády.²⁷

1.2.2 MAXWELL V ARMÁDĚ

Kromě působení Roberta Maxwella v politické, ekonomické a hlavně mediální oblasti, které jsou samostatně zpracovány a uvedeny v této diplomové práci, je třeba uvést také vojenskou kapitolu, převážně během druhé světové války, jeho života, při níž zaznamenal mnoho kariérních úspěchů, díky kterým získal respekt i ve svých budoucích rolích nejen v byznysu.

²⁵ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 61.

BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 16-17.

²⁶ Na svou, značně komplikovanou a dlouhou, cestu z Jugoslávie do Francie Maxwell později vzpomínal: „Jel jsem potom do Sofie a přes Bulharsko vlakem, který zorganizovali Francouzi, po únikové trase do Soluně, Istanbulu a Aleppa, stále ve třetí třídě na dřevěných lavicích. V Sýrii nás ubytovali do kasáren francouzské cizinecké legie, dali nám najíst a pak nás poslali na téměř nekonečně dlouhou cestu do Bejrútu. Tam nás umístili do tábora francouzských legionářů. Poprvé v životě jsem dostal přiděl vlna a cigaret. Ani jednoho jsem se vůbec nedotkl. Pak jsme se nalodili na loď, která mířila do Marseille.“ In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 63. Český překlad In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 18. Pozn. aut.

²⁷ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 17-18.

V březnu 1940 se Ludvík Hoch spolu s ostatními Čechy a Slováky dostává do vojenského tábora ve francouzském středomořském městě Agde u Marseille. V té době, kdy ještě nedovršil věku sedmnácti let, bylo pro něj obtížné přesvědčit nábor, aby mohl narukovat k československým jednotkám ve Francii (díky jeho robustní postavě po otci a reference na jeho ilegální činnost v Budapešti se mu to podařilo). Na jaře roku 1940 se tak přidal k dalším 10 000 Čechoslovákům samostatné československé divizi.²⁸ Své (tajné) sedmnácté narozeniny „oslavil“ už na frontě. Nejprve jako střelec z kulometu sajdkáry motocyklu a poté jako příslušník 1. československé pěší divize, která byla nasazena na udržení obrany na řece Loiře vč. defenzivy u města Orleans, kde ho zasáhla střepina ze šrapnelu do kolena (dle Maxwella nešlo o žádné vážné zranění).²⁹

Po evakuaci britského sboru z Dunkerque a červnu 1940,³⁰ kdy padla Francie, se Hoch dostal do německého zajetí. Podařilo se mu znovu (!) uprchnout. Byť to bylo zajetí jen na několik hodin i tak mu hrozila smrt. Německý *wehrmacht* se řídil rozkazem, že všichni Češi, i když ve francouzské uniformě, mají být s okamžitou platností zastřeleni jako záškodníci a zrádci protektorát, na rozdíl od ostatních válečných zajatců. Dostal se tak zpět, až do Marseille, které ještě nebylo v té době německou armádou obsazeno.³¹

Britský premiér Winston Churchill nabídnul exilovému československému prezidentovi Edvardu Benešovi sedm dopravních lodí, které převezou československé vojáky, na jejich vlastní přání, do Anglie, kde budou moci dál

²⁸ O narukování vojenského nováčka Ludvíka Hocha je evidován úřední záznam, který je součástí Databáze příslušníků čs. vojenských jednotek v zahraničí za 2. sv. války ve Vojenském ústředním archivu Praha. Záznam je dostupný také na webových stránkách VÚA:

Vojenský ústřední archiv <http://www.vuapraha.cz/Pages/Default.aspx> [online]. © 2009 - 2010 Vojenský ústřední archiv. [cit. 2011-05-16] *Detail příslušníka čs. voj. jedn. v zahr. za 2. sv. války*. Dostupné na WWW:

<<http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailVojaka.aspx?soldierId=58486>>

²⁹ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 19-20.

³⁰ DAVIES, Norman. *Evropa ve válce 1939-1945: Žádné jednoduché vítězství*. Praha: BB/art, 2007, s. 27+94.

³¹ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 20.

pokračovat v bojích proti nacistickému Německu. Na základě této nabídky se Hoch přesunul z Marseille do přístavu Sète, odkud plul na egyptské lodi „Mohamed-el-Kebir“ do anglického Liverpoolu.³² Šlo o tak o poslední úsek jeho „bizarní“ cesty z Budapešti do jeho nové vlasti.³³

1.2.2.1 Armádní kariéra

Po příjezdu do Liverpoolu byl Hoch spolu s ostatními vojáky z Francie odvezen do vojenského tábora, asi třicet kilometrů na jih od Liverpoolu, v místě zámeckého parku Cholmondeley, kousek od Chesteru. Maxwellem zmiňovaná přátelská atmosféra a přijetí britskou veřejností se však lišil od reality vojenského prostředí a přeneseného zmatku a nepořádku z Francie, který vedl k rozporům mezi vojáky a veliteli a docházelo tak k různým zákazům a hrubému jednání s projevy nacionálního šovinismu a antisemitismu (mezi československými vojáky jich bylo několik set židovského původu vč. Maxwella).³⁴ O těchto formách rozporů, které byly historiky zaznamenány, v dalším odstavci.

„V létě roku 1940 prošel československý zahraniční odboj těžkou krizí. Britové sice 21. července 1940 uznali exilovou reprezentaci, dosud působící jen jako Národní výbor, za prozatímní vládu pod vedením Edvarda Beneše, ale politické úspěchy v tutéž chvíli vážně ohrozila rozsáhlá vzpoura ve vojenských jednotkách. Další službu v československém vojsku totiž odmítla plná sedmina jeho stavu a padala

³² BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 20-21.

³³ O přistání (a s ním spojených pocitech), (na konci června 1940), na britské půdě se Maxwell později vyjádřil takto: „Měl jsem v ruce zbraň. Nebyl jsem už uprchlík, i když jsem měl na sobě francouzskou uniformu a neuměl jsem ani slovo anglicky. Ba dokonce ani to goodbye.“ In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 64-65. Český překlad In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 21. *Pozn. aut.*

³⁴ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 23.

*nařčení z antisemitismu, nacionálního šovinismu i skrytého fašismu, zupáctví a neschopnosti důstojníků i zaprodanosti politiků...*³⁵

Po kapitulaci Francie a následném převozu československých vojáků do Velké Británie, která se připravovala na německou invazi, došlo v Cholmondeley ke vzpouře. Jedním ze vzbouřenců je i Hoch, v té době v hodnosti vojína. Celá vzpoura vyvrcholila při příležitosti návštěvy prezidenta Edvarda Beneše. Ještě před jeho příjezdem, 23. července 1940, byli nastoupeni všichni vojáci z Československa, a na výzvu, kdo se cítí ukřivděn a tím odmítá poslouchat rozkazy nadřízeným, vystoupila asi 500 vojáků, mezi nimi i Ludvík Hoch. Byli jim odebrány zbraně a separováni od ostatních. Zvolili si pak šestičlennou delegaci, která 26. července 1940 předstoupila před prezidenta Beneše s „Prohlášením československých demokratických vojáků.“ Beneš, s příslibem odstranění nepřistojností v armádě do jednoho měsíce, dokument přijal. Hned na

³⁵ Citace z textu (uveřejněném v kulturně-historické revue *Dějiny a současnost*) Zdenka Maršálka z Ústavu pro soudobě dějiny AV ČR, která je součástí článku *Vzpouora v Británii* Stanislava Motla v magazínu Pátek Lidových novin.

Dodnes se vedou mezi historiky dohady, kdo za vzpourou v Cholmondeley stál. Zda většina vzbouřených vojáků byla židovského původu nebo hlavními protestujícími byli bývalí interbrigadisti ze španělské občanské války (odmítajících bojovat v buržoazní armádě)? Zdůrazňovala se i politická příslušnost většiny vzbouřenců coby komunistů (a následná spekulace o organizaci vzpoury Kominternou). Později bylo prokázáno, že v době, kdy československá armáda bojovala ve Francii, docházelo k vojenské šikaně. To dokazuje i výpověď rabína Alexe Krause (který byl mezi židovskými vojáky): „*Nejenom my, ale většina mužstva je přesvědčena, že československá armáda ve Francii byla nedemokratická. Svědčí o tom polní četnictvo, bití vězňů v Agde (místě soustředění našich jednotek) nebo hrubé zacházení důstojníků s vojáky. Československá armáda ve Francii byla národnostně šovinistická. Svědčí o tom i zákaz mluvit německy a maďarsky a trestání vojáků za to, že mluvili svou mateřtinou.*“

Asi nejznámějšími účastníky vzpoury byli doposud Vlado Clementis (pozdější československý ministr zahraničních věcí po smrti Jana Masaryka v r. 1948), Dr. Vavro Hajdů nebo Oskar Wetzler (později Oskar Valeš), který vystupoval jako mluvčí vzbouřenců. Všichni tři se po válce stali vysokými představiteli Komunistické strany Československa a všichni tři se pak během politických procesů v 50. letech minulého staletí stávají jejich obětmi (Clementis je popraven, Hajdů (Clementisův náměstek) odsouzen na doživotí a Valeš (velitel komunistické rozvědky) na jednadvacet let (v r. 1956 je rehabilitován a přijat zpět do strany). Článek tak připomíná, že jedním z dalších známých vzbouřenců byl i pozdější tiskový magnát Robert Maxwell.

In: Lidovky.cz Zpravodajský server Lidových novin <http://www.lidovky.cz/> [online]. © 2011 MAFRA, a.s. [cit. 2011-05-02] MOTL, Stanislav: *Vzpouora v Británii*. Dotupné na WWW: <http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A101001_100008_ln_noviny_sko&klic=239152&mes=101001_1>

druhý den přišel rozkaz z vojenského československého štábu v Londýně, kdy všichni účastníci protestu jsou s okamžitou platností vyloučeni z československých ozbrojených sil. Den na to bylo celkem 539 československých vojáků (opět vč. Hocha) předáno britským úřadům a přesunuto britskou vojenskou policií do tábora v Oswestry, který byl určen pro válečné zajatce, v hrabství Shropshire.³⁶

Odtud přešel do internačního tábora v Yorku, kde byli předtím němečtí zajatci. Po celou dobu těchto přesunů byl Hoch a další českoslovenští vojáci považováni za vzbouřence a zrádce spolubojovníků kamarádů uprostřed války.³⁷ Až další přesun, tentokrát do tábora Sutton Coldfield několik kilometrů od Birminghamu, přineslo změnu. Kromě práce na výstavbě letišť a jiných vojenských zařízení pro britskou armádu včetně různých výkopových prací zázemí kasáren byly povoleny i vycházky do okolí. Přístup britských vojenských úřadů se internovaným vojákům jevil jako „lepší“ než od československých úřadů. Nejen na základě těchto změn se Ludvík Hoch spolu s dalšími asi 460 zahraničními vojáky na začátku října 1940 rozhodl přihlásit do britské armády.³⁸

Právě tímto Hochovým rozhodnutím se započala jeho vojenská kariéra v britské armádě, která končila hodností kapitána a udělení Válečného kříže (*the Military Cross*). Nejdřív však musel Ludvík Hoch vstoupit do britských vojenských pracovních oddílů – *MAPC (Military Auxilary Pioneer Corps)*. Jeho zapsání do britské armády je datováno 9. října 1940. Sedmnáctiletý voják Ludvík Hoch, který namísto svého pravého roku narození 1923 uvedl letopočet 1921, a jako „devatenáctiletý“ získal služební číslo 12079140.³⁹

³⁶ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 72-73.

BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 23-24.

³⁷ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 73.

³⁸ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 23-24.

³⁹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 73.

1.2.2.2 Změna identity

V té době si Ján Ludvík Hoch také poprvé změnil svoje jméno. Ještě než došel ke své konečné identitě, tedy jako Ian Robert Maxwell, zkusil více variant pseudonymů.⁴⁰ Jednou z prvních bylo jméno Ivan du Maurier.⁴¹ Ivan nebo Leslie du Maurier. U anglického křestního jména Leslie, s několika obměnami příjmení už zůstal do doby, než zůstal u konečné verze, pod kterou je znám dodnes. Jako voják Leslie Ivan du Maurier (měl služební číslo 13051410), poté jako voják Leslie Jones (služební číslo 5050000) i jako důstojník Královna regimentu (*the Queen's Regiment*), (služební číslo 342170).⁴²

Kromě změny jména procházel Hoch i intenzivní výukou angličtiny jako samouk. Snažil se využít doslova každé chvíle. Od pobytu ve vojenské nemocnici Ely, kde mu v prosinci 1940 vyoperovali slepé střevo až po cestování z vojenské posádky do posádky – Ilfracombe v hrabství Devon, Diss v Norfolku, Newmarket v Suffolku nebo ve Walesu.⁴³

K 6. pěšímu praporu z North Staffords v Cliftonville nastupoval Ludvík Hoch už jako Ivan du Maurier.⁴⁴ U tohoto vojenského oddílu dosáhl Hoch-du Maurier

⁴⁰ Jedním z důvodů tolika změn Hochova jména bylo nařízení od britského velení. Toto nařízení se týkalo všech cizinců z okupovaných zemí v britské armádě, kteří si tak museli změnit svá jména pro případ, že by upadli do zajetí a tím tak nemohli být identifikováni německými vojáky. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 28.

Pozn. aut.

⁴¹ Příjmení *du Maurier* si Hoch údajně vymyslel dle jeho oblíbené značky britských cigaret. V té době se nechal oslovovat křestním jménem *Ivan* nebo také *Leslie*. In: JAFFA, S. *Maxwell Stories*. London: Robson Books, 1992, s. 3. *Pozn. aut.*

⁴² HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 73.

⁴³ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 25-26.

⁴⁴ Zajímavostí je první, speciální, úkol, který Hoch-du Maurier, v uniformě britské armády, při nástupu k jednotce dostal – přednáška před mužstvem o zápasu Čechoslováků za svobodu: „*My Češi jsme připraveni kdykoliv splatit dluh, kterým jsme vám povinováni. Svět se rozhodl obětovat naši zemi, aby byl na dlouho zachráněn mír. Vzali nám naše hranice – naše hory – bavili nás všech možností bránit svou zemi. Naše armáda byla připravena a odhodlána bojovat. Celý národ byl na stráž a jeho vojáci stáli se zbraněmi v rukou na hranicích. Náš pokřik zněl: Nedáme se!*“ Slova z přednášky „*My Češi*“ a „*Nedáme se*“ řekl česky a i na dochovaném anglickém textu bylo poslední slovo foneticky vypsáno „*Ne dame se*“. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 27-28. *Pozn. aut.*

nebo později Hoch-Jones prvních povýšení. Nejdříve se stal velitelem družstva, později byl povýšen na svobodníka, poté desátníkem a zároveň i zástupcem velitele skupiny sekce ostřelovačů složené až z patnácti členné skupiny 6. praporu. Měsíc před vyloděním spojenců v Normandii, květnu 1944, byl povýšen na seržanta a pak se stal znovu velitelem sekce ostřelovačů 59. pěší divize.⁴⁵

Seržant du Maurier ani jeho batalion se Dne D neúčastnil. Do Normandie dorazil až tři týdny po vylodění a první bitvy, které se zúčastnil, proběhla až 8. července 1944. Šlo o útok na francouzskou osadu La Bijude, severně od Caen. Po větších ztrátách se 16. července zúčastnil další bojové akce v Haut des Forges. Hoch-du Maurierův prapor bojoval ve vojenské operaci při přechodu řeky Orne.⁴⁶

1.2.2.3 Důstojník Ian Robert Maxwell

V prosinci 1944 byl Hoch-du Maurier povolán do Londýna, kde byl o Vánocích povýšen do důstojnického stavu. Získal hodnost poručíka britské královské pozemní armády. 6. ledna 1945 byl přiřazen k novému útvaru. Šlo o „Královnin“ elitní pluk (*Queen's Royal Regiment*) z West Surrey, který byl součástí 7. obrněné divize.⁴⁷

Hned koncem ledna, kdy byl Maxwell povýšen, se účastnil první bojové akce u nového pluku při osvobození holandské obce Paarlo u řeky Ruhr, která byla důležitým bodem dobytí pro britskou armádu. Právě tato vojenská operace přinesla poručíku Maxwellovi vysoké britské vojenské vyznamenání – Vojenský kříž (*the Military Cross*).⁴⁸ Vyznamenání bylo Maxwellovi předáno z rukou

⁴⁵ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 28.

⁴⁶ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 79-82.

⁴⁷ Hainesova biografie uvádí dokonce ještě jedno příjmení, které Maxwell před svým konečným přejmenováním, užíval – *Smith*. In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 92. *Pozn. aut.*

⁴⁸ Zkratkou pro držitele Vojenského kříže – *The Military Cross* – je **MC**, kterou jeho nositel může užívat za jménem. Stejně tak je tomu v případě Roberta Maxwella, kdy je tato zkratka uváděna za jeho jménem ve všech encyklopediích vč. *Encyclopædia of British Press*. *Pozn. aut.*

polního maršála Bernarda Lawa Montgomeryho při příležitosti vojenské slavnosti 5. března 1945.⁴⁹

„Získám Vojenská kříž. Znovuobnovím rodinu. Budu vydělávat. Stanu se ministerským předsedou Anglie. A budu tě dělat šťastnou do konce mých dní.“⁵⁰

Přesně devět dní po vyznamenání Maxwella Vojenským křížem, se 14. Března 1945 Elisabeth Meynardová provdala za Iana Roberta Maxwella na radnici v 16. pařížském obvodu (*arrondissementu*). Manželský svazek byl zpečetěn v protestanském kostele Zvěstování Panny Marie pastorem Maurym.⁵¹ Stává se z ní paní Elisabeth du Maurierová.⁵²

⁴⁹ Ve zdůvodňovací zprávě k udělení vyznamenání R. Maxwellovi se píše: *V průběhu útoku na Paarlo dne 29. ledna 1945 poručík Maxwell vedl svoji četou, když jeho a sousední jednotku zasáhl hustý dělostřelecký přepad. Několik mužů bylo zabito a zraněno. Hrozilo nebezpečí, že útok ztratí na síle, ale tento důstojník projevil schopnost velení nejvyššího stupně, řídil své muže s velkou dovedností a udržel postup vpřed. V průběhu noci se dostala jiná četa této roty do ohniska nepřátelského protiútoky a zčásti byla zastavena. Pokus o obnovení původní pozice této jednotky pomocí jiné čety neuspěl, ale poručík Maxwell opakovaně žádal, aby mu bylo povoleno vést další pokus. Bylo mu vyhověno. Tento důstojník pak vedl dvě ze svých sekcí přes území zasypané kulkami s velkou odvahou a odhodláním. Podařilo se mu vejít do kontaktu s četou, která byla blokována v několika domech. Bez ohledu na vlastní bezpečnost vedl své sekce do obtížného úkolu vyčištění budovy od nepřítele. To se podařilo. Nepříteli byly způsobeny značné ztráty a jeho zbytky se stáhly. Svým vynikajícím příkladem a ofenzivním duchem se tento důstojník zasloužil o osvobození čety a obnovení předchozí situace.“ In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 95-96. Český překlad In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 34. *Pozn. aut.**

⁵⁰ To jsou slova a sliby, které dal Maxwell (ještě jako seržant Ivan du Maurier) své budoucí francouzské ženě Elisabeth (Betty) Meynardové, když jí v prosinci 1944 žádal o ruku. Betty Maxwellová až po letech vzpomíná, že vlastně jen jeden slib se mu nepodařilo vyplnit – nestal se anglickým (britským) premiérem. Jen částečně, pokud bychom započítali Maxwellovu politickou kariéru coby poslance za labouristickou stranu v 60. letech ve 20. století. In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 1-2. *Pozn. aut.*

⁵¹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 90.

⁵² Ačkoliv se rozený Ján Ludvík Hoch, seržant du Maurier, 6. ledna 1945 tj. tři měsíce před svou svatbou definitivně přejmenoval na *Iana Roberta Maxwella*, získala jeho manželka Elisabeth Meynardová ještě příjmení *du Maurier*, protože v té době se Maxwell ještě pořád prokazoval oficiálními doklady na toto jméno, tedy i v době svatby. Tím tak došlo k další komplikaci spojené se změnami Maxwellova jména.

Maxwell po letech vzpomínal, jak těsně po své definitivní změna jména, šel vlastně již po několikáté žádat o změnu jména ke svému bankovnímu účtu, který měl u Grindlay's Bank v londýnském Westminsteru: *„Šéf banky Grindlay's zuřil, když jsem mu dával své nové jméno Maxwell a řekl: Tohle je naposledy. Už mě znovu nežádejte o změnu, jinak zavřu Váš účet!“* In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 93. *Pozn. aut.*

„Robert Maxwell byl statečný voják. To je fakt – dost lidí bylo svědkem jeho akcí a může mu to dosvědčit.“⁵³

Koncem března 1945 Maxwell se svou jednotkou překročil Rýn, poté řeku Vezeru až do Hamburku, kde, 4. května 1945, skončila pro poručíka Roberta Maxwella druhá světová válka nikoliv však jeho služba v britské armádě.⁵⁴

1.2.2.4 Po válce

Ještě rok po skončení války byl příslušníkem britské armády.⁵⁵ Mezitím plnil mnoho úkolů a funkcí. Od vyšetřovatele německých zajatců, kdy byl zařazen mezi zpravodajské důstojníky (v listopadu 1945 se stal zpravodajským důstojníkem pro vyšetřování zajatců při štábu sboru generála Horrockse v Iserlohnu), po styčného důstojníka mezi britskou a sovětskou vojenskou správou v Berlíně díky jeho znalosti ruského jazyka.⁵⁶

Do Berlína byl Maxwell odvelen začátkem července 1945. Začal zde působit jako kontrolní předvoj britské armády, která přebírala od sovětské vojenské správy část města, která se stala britským sektorem v Berlíně.⁵⁷ Kromě toho byl také Maxwell často vysílán jako styčný důstojník britské armády k sovětské posádce a poté působil jako zástupce britského zmocněnce pro vězení německých válečných zajatců v berlínské Špandavě.⁵⁸

⁵³ JAFFA, S. *Maxwell Stories*. London: Robson Books, 1992, s. 6.

⁵⁴ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 35.

⁵⁵ Už čtyři dny po „Maxwellově konci války“ a dva dny po oficiálním konci druhé světové války v Evropě psal poručík své manželce Betty i tyto slova ze své úvahy o budoucnosti: „...Jestliže zůstanu v armádě další dva roky, pak všechny dobré džoby už budou pryč.“ In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 39. *Pozn. aut.*

⁵⁶ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 35.

⁵⁷ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 112.

⁵⁸ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 39.

V roce 1945, po válce, jel Maxwell do Prahy, kam vycestoval hlavně na základě nepodložené informace, která uváděla, že jeho otec přežil válku a měl by se vyskytovat právě v Praze, kam se dostal transportem osvobozených vězňů. Po příjezdu zjistil, že se jedná o omyl. Jeho otec byl v té době už přes rok mrtev. Zemřel v německém koncentračním táboře Buchenwald.⁵⁹

Po cestě z Československa zpátky do Berlína, kde v té době Maxwell působil, netušil, že se do Prahy podívá až po více než čtyřiceti letech. Toho roku, ještě před svou cestou do Prahy, se Maxwell rozhodl stát britským občanem. Dal tak přednost před československým občanstvím i možnosti stát se občanem SSSR, protože jeho rodná Slatina, a stejně tak i celá Podkarpatská Rus, byla 29. června 1945 odstoupena Sovětskému svazu. Ian Robert Maxwell se 1. června 1945 oficiálně stává občanem Velké Británie.⁶⁰

Začátkem roku 1946 se Maxwell dočkal svého dalšího, a také posledního, povýšení v britské armádě. Byl navržen do hodnosti kapitána. Přes některé protesty od jiných důstojníků se hodnosti dočkal.⁶¹ I přes ukončení kariéry v armádě a svléknutí vojenské uniformy Maxwellovi udělená hodnost kapitána

⁵⁹ V Buchenwaldu byla též vězněna jeho starší sestra Brana, která válku přežila. Stejně tak i jeho sestra Sylvia (viz. podkapitola 1.2.1 Útěk). O obě sestry se po válce postaral. Ještě před cestou do Prahy Maxwell zjistil, že jeho matka Šanca, dědeček Jankel, sestry Cisl a Ciporach a nejmladší bratr Izak byli 20. května 1944 odvezeni ze Slatiny do transportu do Osvětimi. Tam dorazili vlakem o tři dny později - 23. května 1944, den nato (24. května 1944) zemřeli v plynové komoře. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 35.

Pozn. aut.

⁶⁰ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 36.

⁶¹ Někteří britští důstojníci protestovali proti návrhu na povýšení Maxwella do hodnosti kapitána, který dle nich vznikl jen na základě jeho krátkodobé služby v německém Iserlohu (sídle velitelství sboru britské armády ve věci držení německých válečných zajatců a internovaných, ale i vnitřní bezpečnosti a vojenských úkolů státu vč. likvidace německého válečného materiálu). Stejně tak tento návrh označovali za nedostatečný i z důvodu Maxwellova nedávného povýšení do hodnosti poručíka. Maxwell celou situaci kolem protestů i odloženého povýšení, v dopise své manželce Betty, lakonicky shrnul: „*Aby zabránili choulostivé situaci, odložili na chvíli mé povýšení, což znamená, že budu dělat práci kapitána za plat poručíka.*“ In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 121. *Pozn. aut.*

a s ní spojená přezdívka „Kapitán Bob“ (“Captain Bob”) provázela až do konce jeho života.⁶²

1.2.2.5 Mediální komisař

Poslední, ale velmi důležitou, kapitolou Maxwellovy kariéry v armádě bylo jeho jmenování do Informační kontrolní jednotky pro Berlín.⁶³ Šlo o funkci komisaře, kterou Maxwell vykonával už předtím jako příslušník britské delegace v Kontrolní komisi pro Německo.⁶⁴ Práce se týkala oblasti sdělovacích prostředků, což se pak ukázalo jako dobrou zkušeností v Maxwellové budoucím životě.

„V září 1944 bylo dohodnuto, že Berlín bude rozdělen na čtyři sféry vlivu, a nedlouho poté byla ustanovena kontrolní komise pro koordinaci spojeneckých okupačních plánů.“⁶⁵

Maxwell svojí činnost pro tento úřad velice dobře využil pro aktivní spolupráci s tiskem a rozhlasem ve Velké Británii i dalších státech spojenců. Výsledkem této práce bylo posunutí v této oblasti, kdy se 20. Července 1946 Maxwell stal příslušníkem kontrolní informační sekce při Spojenecké kontrolní komisi pro Německo. Jeho odpovědnost zahrnovala všechny nově vzniklý tisk vč. časopisů v britské zóně Berlína.⁶⁶

⁶² Povýšení Roberta Maxwella i jeho vyznamenání Vojenským křížem je evidováno úředním záznamem v Národním archivu, který dostupný elektronicky, na portálu britské vládní administrativy: The National Archives <http://www.nationalarchives.gov.uk/default.htm> [online]. The National Archives, Kew, Richmond, Surrey, TW9 4DU. [cit. 2011-05-15] Dostupné na WWW: <http://www.nationalarchives.gov.uk/catalogue/displaycataloguedetails.asp?CATID=-4365326&CATLN=7&Highlight=%2CMAXWELL%2CROBERT&accessmethod=0&j=1>

⁶³ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 123.

⁶⁴ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 40.

⁶⁵ FULBROOK, Mary. *Dějiny moderního Německa: od roku 1918 po současnost*. Praha: Grada, 2010, s. 110.

⁶⁶ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 123.

„Jinými slovy – od této chvíle byl (Maxwell) mocným mužem, neboť vykonával funkci cenzora nad všemi německými tiskovinami vycházejícím v britském sektoru Berlína.“⁶⁷

Tuto funkci, už diplomatickou formou, vykonával i v době, kdy definitivně svlékl uniformu britské armády a 5. října 1946 odešel z ozbrojených sil.⁶⁸

⁶⁷ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 41.

⁶⁸ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 123.

2 POSLANEC MAXWELL

„Myslel jsem si, že jsem ta nejchytřejší věc na dvou nohách, která se dostala do parlamentu. Během šesti týdnů jsem zjistil jediné, že je tam nejméně deset lidí, kteří vědí stokrát víc. Byla to velmi trpká zkušenost.“

Robert Maxwell o svém působení v britském parlamentu⁶⁹

2.1 Vymezení historického kontextu

Pro přesné zpracování této kapitoly je třeba zaznamenat dobový kontext a vymezit podobu tehdejší Velké Británie. Jde o dobu od konce druhé světové války po šedesátá léta minulého století, a postavení Velké Británie, nejen v celosvětovém či celoevropském měřítku, ale i na domácí politické scéně. Tato časová linie kopíruje období života Roberta Maxwella jako britského občana (které získal 1. června 1945) a jeho vstupu do politiky resp. britského parlamentu na začátku 60. let.

Velká Británie, jako jedna z vítězných velmocí druhé světové války, řešila nejen své historické imperiální postavení, ale i špatnou ekonomickou situaci. Stejně jako mnoho jiných evropských států přijalo v roce 1947 americký Marshallův plán na obnovu evropského trhu.⁷⁰

„Dopad války na britskou ekonomiku se na druhou stranu občas zveličuje. Ze 27 miliard, které si Británie vypůjčila od Spojených států, musela nakonec splatit pouhých 670 miliónů. Její hrubý národní produkt byl v roce 1950 třetí nejvyšší

⁶⁹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 296.

⁷⁰ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 322.

na světě, hned za Spojenými státy a Sovětským svazem, a v přepočtu na počet obyvatel vedla s přehledem před všemi kromě Spojených států.⁷¹

V obdobné ekonomické stabilitě se po konci války nacházela také britská měna. Britská libra byla v roce 1945 druhou nejsilnější měnou, hned za americkým dolarem. Tuto pozici si libra udržela do roku 1967, kdy došlo k její devalvaci, a byla nahrazena tzv. eurodolarem – hlavním platidlem, mimo americkou ekonomiku, mezinárodního trhu. I tato situace v britské ekonomice nezměnila postavení Londýna jako hlavního kapitálového trhu v Evropě. Také ukazatel hromadné nezaměstnanosti už nedosahoval tak kritických čísel jako tomu bylo před vstupem Velké Británie do války.⁷²

Velká Británie si tak paradoxně vedla v poválečné době lépe než v období velké hospodářské krize ve 30. letech. Je však nutno dodat, že takové situaci přispívalo nejen přijetí Marshallova plánu,⁷³ ale také daňový systém v podobě vysokých daní už od první světové války.

Marshallův plán měl vyřešit evropské ekonomické problémy. Měl předejít špatné hospodářské a finanční situaci, v jaké se Evropa nacházela po první světové válce, následky velké hospodářské krize z třicátých let. Tento plán byl návrhem administrativy amerického prezidenta Harryho Trumana a jeho ministra zahraničí generála George Marshalla. Původní oficiální název plánu byl Evropský ozdravný program a měl pokrývat fiskální roky 1947-1951, s poskytnutím 13 miliard dolarů každé zemi, která vstoupí do Organizace evropské hospodářské spolupráce (*OEEC – Organisation for European Economic Co-operation*).⁷⁴ Tato instituce se pak na začátku 60. let minulého století přetransformovala do nové organizace s názvem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

⁷¹ dtto

⁷² WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 322.

⁷³ Největší pomoc z Marshallova plánu, kromě velké Británie, přijaly Francie a Nizozemsko. Německý podíl na pomoci byl menší než polovina britského a jedinou zemí, která byla z plánu vyloučena, bylo Frankovo Španělsko. In: DAVIES, N. *Evropa ve válce 1939-1945: Žádné jednoduché vítězství*. Praha: BB/art, 2007, s. 204. *Pozn. aut.*

⁷⁴ DAVIES, N. *Evropa ve válce 1939-1945: Žádné jednoduché vítězství*. Praha: BB/art, 2007, s. 203.

(*OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development*), která setrvává dodnes.

K zveřejnění plánu generála Marshalla došlo při projevu⁷⁵ na Harvardské univerzitě, 5. června 1947, který byl celý odvysílaný BBC. Generál Marshall a jeho stoupenci se snažili striktně držet jasného vymezení plánu a tím tak zabránit případným alternativám, které by mohly vést ke stejným chybám, k jakým došlo u podobných aktivit po první světové válce. Ať už to byl Morgenthauův plán z roku 1919, podporovaný americkým ministerstvem financí, který ukládal Německu splácení trestních reparací s obměnou německé ekonomiky nebo Monnetův plán, kterému dávala přednost Francie, protože předával většinu německého těžkého průmyslu pod francouzskou kontrolu.⁷⁶

Daňový systém Velké Británie, zavedený v období první světové války, měl přinést větší (majetkovou) rovnoprávnost v britské společnosti. Zvyšování daně z příjmů horního procenta společnosti tento kýžený prvek však nepřineslo. Daňovým odvodům se dalo zabránit, např. darováním majetku ještě před smrtí vlastníka. Na největší podobě tohoto daňového zrovnoprávnění se podílela hlavně labouristická vláda po konci druhé světové války. Tyto tendence vedly k „*praktické konfiskaci majetku*“, kdy v roce 1951 dosáhla Velká Británie nejvyšší úrovně zdanění a to v sazbě 97,5 procenta (!).⁷⁷

⁷⁵ Při původním Marshallově projevu došlo i na specifické přizvání SSSR k účasti v plánu. Stalin poté, co poslal ministra zahraničí SSSR Vjačeslava Molotova ke zjištění podrobností, odmítl. K přijetí Marshallova plánu nedošlo také Polskem a Československem, kdy jim Stalin zabránil v účasti na pařížské konferenci, na níž se schvalovaly jednotlivé součásti plánu. Sovětský svaz si později své ztráty kompenzoval stanovením povinných dodávek za minimální ceny od všech satelitních států vč. vzniku RVHP (Rady Vzájemné Hospodářské pomoci) v lednu 1949.

Norman Davies kromě jiného dodává, že jeden z podílů, na nepřítomnosti Sovětského svazu v Marshallově plánu, má na svědomí britský ministr zahraničí Ernest Bevin, který řekl Molotovovi, „že se budou pečlivě zkoumat ekonomické výkony všech zúčastněných zemí. Dobře věděl, že na takovou podmínku Moskva nikdy nepřistoupí. Tímto způsobem mělo na začátku roku 1948 rozdělení Evropy vedle politické a vojenské i ekonomickou dimenzi.“ In: DAVIES, N. *Evropa ve válce 1939-1945: Žádné jednoduché vítězství*. Praha: BB/art, 2007, s. 203-204. *Pozn. aut.*

⁷⁶ DAVIES, N. *Evropa ve válce 1939-1945: Žádné jednoduché vítězství*. Praha: BB/art, 2007, s. 203.

⁷⁷ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 323.

Jedním z dopadů obnovy britské poválečné ekonomiky byl propad tradičního průmyslu Velké Británie. Právě na těchto oborech, jakým bylo například ocelářství, které neunesly konkurenceschopnost obnovené Evropy a světa, byl nejznatelnější úpadek příjmů do britského rozpočtu. Britský průmysl tak v období let 1950-2000 klesl podíl na světovém trhu z dvaceti procent na pět.⁷⁸

„Aristokracie přestala řídit stát a vystupovat jako společná jednotka; stále větší část pracující třídy volila labouristickou stranu. Rovnost obětí, kterou státní elita zdůrazňovala během války, se po roce 1945 jen těžko brala zpátky.“⁷⁹

2.2 Britská politická scéna

Jestliže během volební kampaně, po konci první světové války, v listopadu a prosinci 1918, panovala „všeobecná vlastenecká euforie“, tak kampaň po konci druhé světové války, z června až července 1945, provázela „mnohem strážlivější nálada.“⁸⁰

Britská poválečná společnost se více zaměřovala na sociální jistoty jako bydlení a zdravotnictví, všeobecnou zaměstnanost a obnovu průmyslu. Proto i politická témata předvolební kampaně více směřovaly k domácí politice než světovému působení Velké Británie jako impéria.

Koalice konzervativců, labouristů i liberálních demokratů,⁸¹ v čele s válečným ministerským předsedou Winstonem Churchillem, která vznikla po abdikaci

⁷⁸ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 322.

⁷⁹ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 323.

⁸⁰ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 494.

⁸¹ K takové politické situaci - sestavení koaliční vlády - došlo ve Velké Británii předtím v roce 1929, kdy zemi zmítající se následky velké hospodářské krize, řídila „národní vláda“ v čele s labouristickým premiérem Jamesem MacDonalodem. In: MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 477.

Znovu ke koaliční vládě, tentokrát bez následku nějaké krize země, došlo přesně před rokem, v květnu 2010 tj. po posledních volbách do dolní sněmovny britského parlamentu. Výsledek voleb, pro získání většiny ve sněmovně, zapříčinil spojení toryů s liberály. Současným ministerským

konzervativního premiéra Neville Chamberlaina z května 1940, které předcházely rozkol ve vlastní straně i blížící se hrozba útoku Německa na britské ostrovy.⁸²

Tato válečná koalice se s kapitulací Německa rozpadla a na červenec 1945 byly vypsané volby, první od roku 1936.⁸³ Právě sociální témata zapříčinily výhru labouristů, a to nejvyšší od roku 1906. Labouristická strana (*the Labour Party*) získala 394 křesel oproti 210 křeslům konzervativní strany (*the Conservative Party*).⁸⁴ Na Downing Street č. 10, do čela vlády, se dostal vůdce labouristů (mimořádně místopředseda koaliční vlády Winstona Churchilla) Clement Attlee.⁸⁵

Tento volební výsledek nezměnila ani hlavní ikona konzervativní strany, britskou veřejností uctívaný válečný vůdce Winston Churchill. I přes jeho obrovskou popularitu zvítězily sociální jistoty nad jeho pojetím politiky. Attleeho kabinet tak byla postaven do obdobné situace jako poslední labouristická předválečná vláda Jamese MacDonalda, která čelila velké hospodářské krizi na přelomu 20. a 30. let.

2.2.1 SOCIÁLNÍ STÁT

Attleeho vláda přinesla do britského života mnoho reforem, z nichž některé navazovaly na studii o sociálním pojištění (liberála) sira Williama Beveridge. Tato studie vznikla na objednávku ještě válečného kabinetu, který hledal možnosti co nejproduktivnějšího poválečného rozvoje Velké Británie. Beveridgeova zpráva, která celý systém sociálních dávek přepracovala, a zároveň všeobecné zdravotní

předsedou Velké Británie je šéf konzervativců David Cameron a vicepremiérem lídr liberálních demokratů Nick Clegg. *Pozn. aut.*

⁸² MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 486.

⁸³ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 323.

⁸⁴ RALLINGS, C., THRASHER, M. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 78-79.

⁸⁵ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 494.

pojištění, pojištění proti ztrátě zaměstnání (vč. pojištění proti pracovním úrazům, náhrady při úmrtí zaměstnanců či příspěvky pro těhotné pracující ženy).⁸⁶

Kromě těchto sociálních jistot došlo, za labouristické poválečné vlády, k převodu do veřejného vlastnictví oblasti hlavních průmyslových odvětví a institucí. Od těžby uhlí, železnici, silniční a leteckou dopravu, po benzín, elektřinu i Anglickou banku (*Bank of England*) tedy centrální banku Velké Británie. Celkem tak bylo převedeno do veřejného sektoru 20 procent národního průmyslu.⁸⁷

Spousta z návrhů reforem, které vznikly již před koncem války, tak prosadila až první poválečná labouristická vláda Clementa Attleeho. „*Mezi nejschopnější Attleeho spolupracovníky patřili Ernest Bevin, první britský ministr zahraničí z dělnické třídy, oblíbený i mezi toryi, a Aneurin Bevan (1897-1960), duchovní otec veřejného zdravotního systému.*“⁸⁸

Bevanův veřejný zdravotní systém je označován za „*nejokázalejší a nejkontroverznější jev*“ „*společnosti hojnosti*“ lidového označení rozšíření státem financované sociální péče.⁸⁹ Národní zdravotní služba (*NHS – National Health Service*), jako největší výdobytek poválečné labouristické vlády, převedla nemocnice do státního vlastnictví a řízení a tím tak všichni Britové získali nárok na zdravotní péči zdarma. Soukromé zdravotnictví zůstalo a na rozdíl od veřejného sektoru, nebylo tak zatíženo a pracovalo rychleji. Veřejný zdravotní systém také umožňoval, zcela zdarma, získání brýlí a léků vč. návštěv u zubního lékaře. Přes slabiny, které se projevovaly v nedostatku financování veřejného zdravotnictví následujícími vládami, systém přetrval ve Velké Británii dodnes.⁹⁰

⁸⁶ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 324.

⁸⁷ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 495.

⁸⁸ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 324.

⁸⁹ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 495.

⁹⁰ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 325.

„Produktivita v poválečných letech dramaticky rostla. Potíž byla v tom, že Británie nadále víc dovážela, než vyvážela. Vláda proto poslala do Washingtonu Johna Maynarda Keynesa, aby vyjednal velkou půjčku, kterou měla doplnit ještě větší půjčka od Kanady. Spojené státy trvaly na volné směnitelnosti libry za dolar. Takové diktování podmínek bylo pro Británii ponižující, ale dokud nedokázala stát na vlastních nohou, neměla na výběr. Během kruté zimy roku 1947 docházelo denně k dlouhým výpadkům elektřiny a přidělový systém trval až do roku 1954. Britské hospodářství přesto rostlo až do 70. let, jakéhosi zlatého věku, který lidé při pohledu na válkou vyčerpané a zdecimované trosky Spojeného království v roce 1945 nejspíš ani nečekali.“⁹¹

I přes všechny (ne)populární kroky a reformy první britské poválečné vlády se labouristům podařilo v následujících volbách zvítězit, ale jen těsným rozdílem. Ve všeobecných volbách, které se konaly v únoru 1950, získala labouristická strana 315 (z celkových 630) poslaneckých mandátů proti 298 zvoleným kandidátům konzervativců.⁹²

„Nečekané výdaje spojené s korejskou válkou v letech 1950-1, kdy se Británie spojila s USA proti tomu, co obě země chápaly jako komunistickou agresi, narušily rozpočet labouristické vlády. Kabinet musel zavést poplatky za některé služby veřejného zdravotního systému, což vedlo k Bevanově demisi a ostrému střetu mezi levým a umírněným křídlem strany.“⁹³

Tato vládní krize vyvolala předčasné volby, které se konaly v říjnu 1951. Labouristé volby prohráli se získáním 295 poslaneckých mandátů. Vítězná konzervativní strana získala celkem 321 zvolených kandidátů.⁹⁴ Do čela Velké Británie se tak vrátila konzervativní strana (od abdikace britského premiéra

⁹¹ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 326.

⁹² RALLINGS, C., THRASHER, M. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 78-79.

⁹³ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 329.

⁹⁴ RALLINGS, C., THRASHER, M. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 78-79.

Chamberlaina a vzniku koaličního válečného kabinetu v čele s Churchillem v roce 1940), která jí vládla nepřetržitě, až do roku 1964.

V roce 1951, kdy se konaly Slavnosti Británie, uspořádané Attleeho vládou na oslavu stoletého výročí Velké výstavy z roku 1851, vyhrály volby konzervativci a britským ministerským předsedou se znovu, po šesti letech, stává sir Winston Churchill.⁹⁵ Následující rok dochází k další významné události v historii Spojeného království, kdy umírá král Jiří VI. a za královnu je prohlášena, jeho dcera, Alžběta II., která je hlavou Spojeného království dodnes.⁹⁶

2.2.2 ZÁNİK BRITSKÉHO IMPÉRIA

Už za vlády, otce královny Alžběty II., krále Jiřího VI. se započal proces zániku Britského impéria a následovného vzniku Commonwealthu. Tento vytrvalý proces probíhal už za vlády sira Winstona Churchilla a bylo v něm pokračováno za Attleeho labouristické vlády.

„Udělení samosprávy Indii, Pákistánu, Barmě a Ceylonu (Šrí Lanka) Attleeho vládou v letech 1947-1949 představovalo v přesunu moci klíčový moment. Byl to jednoznačný výraz vojenské a finanční neschopnosti Británie, a především absence vůle udržovat vlastnictví vzdálených zemí násilím. Proces dekolonizace nabral spád v padesátých letech, kdy získala nezávislost území v západní a východní Africe a dokonce i Keňa a Kypr, kde došlo ke krvavým střetům s domácími nacionalistickými silami.“⁹⁷

⁹⁵ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 497.

⁹⁶ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 590.

⁹⁷ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 499.

Během 50. let došlo také k dalšímu ozbrojenému konfliktu za účasti britské armády, který vyústil v tzv. suezskou krizi.⁹⁸ Ještě předtím došlo ke změně na postu britského ministerského předsedy. V červnu 1953 prodělal Winston Churchill další záchvat mrtvice a o dva roky později, 5. dubna 1955, odstupuje z funkce premiéra. Před tímto definitivním odchodem z politiky se Churchill přimlouvá u královny, aby na jeho místo premiéra jmenovala sira Anthonyho Edena. Královna, bez jakékoliv porady s toryovci, jeho žádosti vyhověla, a Eden se stal Churchillovým nástupcem.⁹⁹

Nový premiér dovedl ve stejném roce konzervativce k dalšímu volebnímu vítězství. Posléze však sklídl vlnu kritiky, nejen na domácí, ale i světové politické scéně, za své rozhodnutí napadnout Egypt, které bylo počátkem zmiňované suezské krize.¹⁰⁰

Před tímto rozhodnutím se Eden domluvil s Francouzi a Izraelci o proniknutí do Suezského průplavu po egyptském prohlášení o jeho znárodnění. Izrael zahájil invazi do Egypta, kam měli dorazit anglo-francouzské jednotky pro udržení pořádku mezi obyvatelstvem. Po začátku konfliktu a několika ultimátech, které byly egyptským prezidentem Gamalem Násirem odmítnuty, došlo k bombardování egyptských letišť britským a francouzským letectvem. Celá krize byla ukončena pod pohrůzkou intervence ze strany OSN s americkou a sovětskou podporou. Velkou Británii tento konflikt stál poklesnutí jejího vlivu na Blízkém východě, negativní reakci od jejího blízkého spojence USA (v čele s prezidentem, a silným zastáncem dekolonizace, Dwightem Eisenhowerem), pád libry i jejího premiéra.¹⁰¹

⁹⁸ Tento ozbrojený konflikt mezi Egyptem a koalicí Velké Británie, Francie a Izraele je také nazýván Sinajskou válkou či Druhou arabsko-izraelskou válkou. *Pozn. aut.*

⁹⁹ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 329.

¹⁰⁰ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 499.

¹⁰¹ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 329-330.

Premiér Eden tak krátce po suezské krizi, v lednu 1957, odstoupil a na jeho místo, po královnině jmenování, byl dosazen, Edenův kancléř, Harold Macmillan.¹⁰² Macmillan jako lídr konzervativců v roce 1959 zvítězil ve všeobecných volbách a znovu se stal britským ministerským předsedou. Paradoxně i premiér Macmillan musel předčasně odejít ze svého premiéřského postu. Stalo se tak v roce 1963 následkem tzv. Profumovy aféry.¹⁰³

2.2.3 PROFUMOVA AFÉRA

Profumova aféra je jedním z největších politických (a mediálních) skandálů 20. století (který byl námětem několika knižních i filmových zpracování až po samotné monografie). Tato aféra měla také, do té doby, pro konzervativní britskou společnost, nevídaný sexuální podtext (jako symbolický začátek „sexuálně uvolněných“ 60. let 20. Století).

Aféra dostala název podle jejího hlavního aktéra, britského ministra války, Johna Profuma, který před britským parlamentem lhal o svém vztahu s mladou striptérkou z nočního klubu, Christine Keelerovou. Americká FBI zamezila možnému úniku (tajných) informací z britské vládní administrativy, když na základě svého vyšetřování odhalila paralelní vztah Keelerová s ruským námořním atašé, Eugenem Ivanovem. Keelerová, která ve svých šestnácti letech utekla z domova do Londýna, kde ve čtvrti West End začala pracovat jako striptérka v nočním klubu. Tam se seznámila s Marilyn „Mandy“ Rice-Daviesovou, která jí představila „kuplířovi“ (i možnému drogovému dealerovi) Stephenovi Wardovi, který jí na jedné společenské akci Johnu Profumovi. Profumo byl, po odhalení celé aféry, donucen se omluvit za lhaní

¹⁰² Macmillan jako předválečný kritik politiky *appeasementu* a Churchillův chránělec, který stejně jako on měl za matku Američanku a byl vyznamenaným veteránem z první světové války. Jeho manželkou byla dcera vévody z Devonshiru, jehož synovce, společně s dalšími aristokratickými příbuznými, Macmillan později přivedl do vlády. Bratr jeho tchána vévody se oženil se sestrou J. F. Kennedyho a tím tak došlo k příbuzenství mezi premiérem Velké Británie a americkým prezidentem. In: WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 331. *Pozn. aut.*

¹⁰³ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 331

před poslaneckou sněmovnu a rezignovat na svoje ministerské křeslo, v červnu 1963. Keelerová a Rice-Davisová byly obžalovány z prostituce, trest dostala jen Keelerová. Ward byl obžalován z kuplířství, v den svého svého rozsudku však spáchal sebevraždu.¹⁰⁴

Britský předseda Macmillan byl kritizován za aféru jednoho z členů jeho vládního kabinetu, které se nedokázal dostatečně postavit a s ní spojené zdravotní problémy, které ho donutily abdikovat. V nemocnici jej dokonce navštívila sama královna Alžběta II., kde volba jeho nástupce padla na čtrnáctého hraběte z Home, původem jedné z nejbohatších a nejstarších šlechtických skotských rodin, sira Aleca Douglase-Homea. Po protestech z vlastních řad konzervativní strany se vzdal peerovského titulu (šlechtického titulu pro členy horní sněmovny britského parlamentu – Sněmovny lordů/*House of Lords*) a po sestavení vlády se stal novým britským ministerským předsedou.¹⁰⁵ Už čtvrtým v řadě, během patnáctiletého vládnutí konzervativců, od jejich vítězství ve volbách v roce 1951.

Další všeobecné volby, do dolní sněmovny britského parlamentu, se konaly v říjnu 1964. Labouristická strana ve volbách zvítězila, s těsnou většinou, v počtu 317 získaných poslaneckých mandátů, z celkových 628 nominovaných, oproti 303 vítězným konzervativním kandidátům z celkových 630 nominovaných.¹⁰⁶ Novým ministerským předsedou Velké Británie se stal Harold Wilson.¹⁰⁷

2.3 Maxwellova politická kariéra

Jednou z úspěšných kapitol Maxwellova života byla i jeho politická kariéra. V roce 1964, kdy dosáhl až na místo poslance, za labouristickou stranu, v dolní sněmovně britského parlamentu, už měl za sebou úspěšnou kariéru v britské

¹⁰⁴ BURNETT, T. et al. *Conspiracy Encyclopedia: The Encyclopedia of Conspiracy Theories*. London: Collins & Brown, 2006, s. 110.

¹⁰⁵ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 331

¹⁰⁶ RALLINGS, C., THRASHER, M. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 78-79.

¹⁰⁷ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 331.

armádě, kterou zakončoval v hodnosti kapitána, ale hlavně vstupoval do politického života jako úspěšný obchodník a majitel nakladatelství Pergamon Press.

Žádný dostupný pramen (vč. oficiálních internetových stránek labouristické strany) neuvádí přesné datum Maxwellova vstupu (a s ním spojené registrace) do labouristické strany. Podle Hainesovy oficiální biografie, vstoupil Maxwell do strany v roce 1958,¹⁰⁸ což bylo přesně jeden rok (!) před jeho první nominací do parlamentních voleb, za volební obvod Buckingham, v září 1959.¹⁰⁹ Sám Maxwell, dávno před oficiálním vstupem do strany, vždy tvrdil, že labouristy podporuje již od roku 1945,¹¹⁰ kdy se stal britským občanem, a taktéž byl, od roku 1956,¹¹¹ členem tzv. Fabiánské společnosti¹¹² (*the Fabian Society*).

Britský spisovatel a novinář Tom Bower, autor neautorizovaného životopisu o Maxwellovi – *Maxwell: The Outsider*, jde se svými dohady (tak jako v mnoha částech Maxwellova života) o Maxwellově nominaci nejdál. Ve své knize se táže, jak je možné, aby Maxwell už po prvním roce členství v labouristické straně byl hned nominován do celostátních voleb do parlamentu. Přitom za běžných podmínek se musí každý člen vykázat dlouhodobým členstvím ve straně, stejně jako činnost pro stranu. Maxwell se, dle slov Toma Browera, v roce 1973, vyjádřil k tomu, kdy vstoupil do strany, takto: „*Bylo to někdy po válce. Nepamatuji si přesný čas nebo datum.*“ Zároveň však Maxwell dodal, „*že je velice také dobře*

¹⁰⁸ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 202.

¹⁰⁹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 205.

¹¹⁰ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 202.

¹¹¹ BOWER, T. *Maxwell: The Outsider*. London: Mandarin, 1991, s. 118.

¹¹² **Fabiánská společnost** byla založena ve Velké Británii v roce 1884. Hlavní politickou ideou této společnosti byl reformistický socialistický směr, tzv. **fabiánský socialismus**, který získal název právě podle této společnosti. Mezi významné a angažující se členy patřili např. dramatik a držitel Nobelovy ceny za literaturu G. B. Shaw (známý svou finanční a žurnalistickou podporou komunistické vládě Sovětského svazu, který sám osobně na zač. 30. let 20. století navštívil), stejně tak H. G. Wells nebo Virginie Wolfová.

„*Cílem fabiánského socialismu bylo dosažení třídního smíru cestou reform, realizovaných pomocí vzdělávání a parlamentní činnosti. Na rozdíl od marxismu nepovažoval fabiánský socialismus stát za nositele třídního útlaku, nýbrž za neutrální článek. Členové fabiánské společnosti se podíleli také na založení britské Labour Party, pro kterou napsali stanovy.*“
In: ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie Politiky*. Praha: Libri, 1999, s. 124. *Pozn. aut.*

možné, že tomu bylo jen pár týdnů před nominací.“¹¹³ I přes tuto spekulaci, se Hainesova i Bowerova biografie shodují, že k samotné nominaci do všeobecných voleb, v roce 1959, došlo.

2.3.1 VOLBY 1959

Původní hlavní kandidát labouristické strany na nominaci za volební obvod Buckingham byl Dr. Gordon Evans. Ten se účastnil i posledních voleb v roce 1955, které prohrál o 1.140 hlasů¹¹⁴ s vítězem za konzervativce sirem Frankem Markhamem (který byl zvolen poslancem konzervativní strany za volební obvod Buckingham už ve volbách v roce 1951).¹¹⁵ I pro tyto nové volby měl být Evans opět hlavním labouristickým kandidátem, ale těsně před nominací utrpěl vážné zranění následkem vážné dopravní nehody a musel se účasti ve volbách vzdát.¹¹⁶

Právě volební obvod Buckingham, v hrabství Buckinghamshire, byl Maxwelllovi, stranickými sekretáři, přidělen. Na nominační schůzi labouristické strany, v září 1959 (měsíc před volbami), byli Maxwelllovými oponenty, na získání volební nominace za buckinghamský obvod: místní železničář, londýnský advokát, asistent generálního tajemníka herecké unie – Hugh Jenkins, strojívedce a aktivní organizátor pochodů a protestů z Kampaně pro nukleární odzbrojení.¹¹⁷

¹¹³ BOWER, T. *Maxwell: The Outsider*. London: Mandarin, 1991, s. 118. Bower se v této pasáži sice neodkazuje na nějaký přímý zdroj (např. rozhovor pro tisk apod.), ale snaží se poukázat na kontroverzi a diskutabilní fakta v Maxwelllově životě, která jsou často nedohledatelná, přestože je uvádí i Hainesova oficiální biografie o Maxwelllovi (na kterou se paradoxně častokrát také odvolává). *Pozn. aut.*

¹¹⁴ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results May 1955*.

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge55/i04.htm>>

¹¹⁵ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results October 1951*.

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge51/i04.htm>>

¹¹⁶ BOWER, T. *Maxwell: The Outsider*. London: Mandarin, 1991, s. 117.

¹¹⁷ dtto

Tuto pestrou směsí kandidátů na nominaci měl původně ještě doplnit stavební dělník, Tom Mitchinson, který proti Maxwellově nominaci protestoval nejvíc, ale do finální skupiny na nominaci se nedostal. Na schůzi nakonec podpořil vítězného Maxwella,¹¹⁸ zároveň však podepsal nominační dokumenty kandidáta opozice Markhama (za což byl poté z labouristické strany vyloučen) a ještě pro deník *Daily Mail* (z 26. září 1959),¹¹⁹ který o nominační schůzi informoval, uvedl: „*Jsem pevně přesvědčen o tom, že naši stranu by měli reprezentovat skuteční dělničtí chlapi – a nikoliv všichni ti advokáti, žurnalisté a takzvaní intelektuálové.*“¹²⁰

I tyto „neadresné“ výtky vůči Maxwellově zvolení na kandidátku labouristické strany jenom dokazovaly rozpor mezi labouristy o Maxwellově krátkodobém členství a ještě rychlejší volební kandidatuře (byť nejspíš byla podpořena známým Maxwellovým jménem z oblasti obchodu i jeho armádním výsluhám).

Slovní útoky vůči Maxwellově nominaci přicházely i ze stran opozice. Jeho přímý volební protivník, za konzervativní stranu, sir Frank Markham, v předvolebních rozhovorech uvedl, že by bylo lepší, aby vyhrál volby program konzervativní strany, „*než nějaké sprosté triky a hanobení jeho protivníků.*“ Maxwellova reakce, kterou odsoudil „*bigotní předpojatost*“ sira Markhama, když citoval ve svém dopise voličům otázku tiskému Billovi Westovi z Buckinghamu (Maxwellova volebního obvodu): „*Jak můžete volit cizince?*“, vč. jeho odpovědi: „*Kapitán Maxwell není o nic menším cizincem, než je princ Filip. Jako on se narodil v zahraničí, přišel jsem jako mladý kluk, bojoval za tuto zemi a od té doby pracuje v jejím zájmu.*“¹²¹

¹¹⁸ Bower ve své knize k oné schůzi nominačního výboru přidává vzpomínku jednoho z členů, instalatéra z Wolvertonu, Franka Attera, který celý rozhodovací proces označil za „*jedenáctihodinový maratón vyplněný Maxwellovým velkým řečnickým nadáním.*“ In: BOWER, T. *Maxwell: The Outsider*. London: Mandarin, 1991, s. 119. *Pozn. aut.*

¹¹⁹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 205+496.

¹²⁰ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 205.

Český překlad In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 77.

¹²¹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 210.

Tento citovaný úryvek voliče z Buckinghamu byl součástí Maxwelllova dopisu voličům, a jeho volebního programu zároveň, který nazval „Maxwellgram“ (jehož plný text není v žádném z oficiálních pramenů dostupný). „*Voliči Buckinghamu byli bombardováni proslovy, prohlášeními a ‘Maxwellgramy’ od jejich labouristického kandidáta.*“¹²²

Šlo o devítistránkový elaborát, který začínal odvoláním se k voličům liberální strany, které je nabádalo k taktickému upřednostnění labouristické strany ve volbách proti konzervativcům namísto toho, aby odevzdali své hlasy liberálnímu kandidátovi, který je, dle „Maxwellgramu“, bez šance na zvolení. „Maxwellgram“ dále obsahoval klasický výčet politických cílů a slibů, od vydávání více peněz na oblast vědy, nových technologií a vesmírného výzkumu, až po tradičnější témata jakým je zvýšení mezd pracujícím ženám.¹²³

Nejzajímavějším obsahem, na několika stranách „Maxwellgramu“, je část, která se věnuje Buckinghamskému plánu zaměřenému na všeobecné nukleární odzbrojení, obsahující detailní popis efektu exploze z deseti megatunové vodíkové bomby. „*Díky svým bohatým kontaktům s předními vědci, kteří publikovali v Pergamonu, mohl ve svém volebním expozé předvést v nejpřesnějších detailech účinky exploze vodíkové pumy o ničivé síle 10 megatun.*“¹²⁴ V Hainesově biografii Maxwell uvádí, že kopie tohoto plánu byly (dokonce) odeslány Hugh Gaitskellovi (tehdejšímu šéfovi labouristické strany), americkému prezidentovi Eisenhowerovi, generálnímu tajemníkovi KSSS Nikitu Chruščovovi, ale i generálnímu tajemníkovi OSN. Maxwell „*nedělal nikdy nic napůl.*“¹²⁵

Tři dny před volbami deník Daily Telegraph otiskl nápis, který se objevil na zdi v Buckinghamu: *Lidé z Buckinghamu („Bucks people“ lokální termín pro obyvatele Buckinghamu v anglickém jazyce) nepotřebují být reprezentováni v parlamentu nějakým urážejícím cizincem, zkontrolujme si tohoto přejistého Čecha. Jen pravý Angličan je tím pravým poslancem za nás.*“

In: dtto *Pozn. aut.*

¹²² HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 210.

¹²³ dtto

¹²⁴ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 78.

¹²⁵ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 210.

Všeobecné volby se konaly v říjnu 1959. Ve volbách bylo nasazeno celkem 625 kandidátů za konzervativní stranu proti 621 labouristickým (vč. Maxwella). Z celkového počtu 1.246 kandidátů za obě tyto strany bylo zvoleno 365 konzervativních a 258 labouristických kandidátů.¹²⁶

Britské parlamentní volby, s heslem: „*Takhle jste se nikdy neměli!*“,¹²⁷ vyhrála konzervativní strana (už po třetí za sebou od vítězných voleb v roce 1951) a ministerským předsedou Velké Británie se stal Harold Macmillan.

Hainesova biografie uvádí, s odkazem na Maxwellova volebního agenta Bryana Barnarda, že Maxwell během volební kampaně absolvoval 179 volebních mítinků a schůzí v 16 dnech, kdy celý obvod objížděl v červenobílém karavanu, který používal jako svoji mobilní kancelář. I přes tento volební maratón a fakt, že šlo o Maxwellův první pokus o vstup do politiky, nedopadl, dle volebních výsledků, relativně špatně.¹²⁸

Ve volebním obvodě Buckingham skončil druhý (s 20.558 volebními hlasy) za vítězným kandidátem konzervativní strany, sirem Frankem Markhamem (s 22.304 hlasy), před třetím obvodním kandidátem za liberální demokraty, Evanem Richardsem s 4.577 dosaženými hlasy.¹²⁹

„Maxwell, tak skončil, jak později uvedl, na prvním místě před dalšími 14 pseudokandidáty, kteří chtěli reprezentovat stranu za Buckingham, ‘kdy on sám měl také mimořádnou nevýhodou v tom, že se narodil jako Čech a je členem

¹²⁶ RALLINGS, C., THRASHER, M. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 39.

¹²⁷ MORGAN, K. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 500.

¹²⁸ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 211.

¹²⁹ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results October 1959*.

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge59/i04.htm>>

strany teprve pár měsíců.' Nicméně, jak ještě dodal, voličstvo strany mohlo rychle poznat 'kvalitního, schopného a upřímného člověka, který je osobností.'¹³⁰

2.3.2 VOLBY 1964

Během čekací doby do dalších všeobecných voleb se Maxwell ještě aktivněji účastnil stranických aktivit, aby rozšířil podporu spolustraníků i základnu svých potencionálních voličů. I díky svému volebnímu výsledku z posledních voleb se stal stranickým prezidentem za Buckinghamský volební obvod. Maxwell mohl započít jednu z prvních „*procedur rekonstrukce parlamentního kandidáta*.“¹³¹

Maxwell se zároveň stal předsedou Federace labouristických stran hrabství Buckinghamshire (*the Buckinghamshire Federation of Labour parties*). Jen během prvního roku (1960) po volbách se Maxwell byl přítomen na 12 z 13 zasedání výkonného výboru labouristické strany v hrabství Buckinghamshire. Účastnil se též voleb do rady hrabství, kdy prohrál s toryovským zástupcem o 107 hlasů.¹³² Jednou z dalších funkcí, kterou Maxwell získal¹³³ v době před dalšími volbami, bylo místo předsedy redakční rady stranického listu „Buckinhamský kurýr“ (*the Bucks Courier*). Šlo o nové vlastní noviny, které byly založeny labouristickou stranou pro hrabství Buckinhamshire.¹³⁴

¹³⁰ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 211.

¹³¹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 212.

¹³² HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 213.

„Dokonce přesvědčil (svou manželku) Betty Maxwellovou, jejíž tvrdá práce zapůsobila na většinu členů strany, aby kandidovala na poslední chvíli ve volbách do rady hrabství v Newportu Pagnellu,“ které sice nevyhrála, ale bez její účasti by labouristé nebyli ve volbách vůbec zastoupeni. In: dtto *Pozn. aut.*

¹³³ „Tento nyní již schopný stranický boss vymyslel i speciální systém finančních příspěvků ve prospěch Labour Party nazvaný 'Tote', s jehož pomocí bylo za jeden rok nastřádáno 14 000 liber v jediném okrese, což bylo dříve naprosto nemyslitelné.“ In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 79.

¹³⁴ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 213.

V červnu 1962 byl Maxwell znovu nominován jako hlavní kandidát do nadcházejících všeobecných voleb do dolní sněmovny britského parlamentu, za volební obvod Buckingham. „*Při této příležitosti oznámil, že upouští od své armádní hodnosti kapitána a přeje si být oslovován jen jako ‘pan’ Maxwell. Uvedl, že je přesvědčen, že vojenská síla nyní v celostátním měřítku působí zastarale.*“¹³⁵

Ještě před volbami, na podzim 1963, se Maxwell zúčastnil celostátní konference labouristické strany, v anglickém Scarborough, kde vystoupil se svým projevem, jehož hlavní téma (tak jako v jeho prvním oficiálním projevu před poslaneckou sněmovnou) obsahoval apel na budoucí labouristickou vládu a její podporu rozvoje vědy a techniky. Místopředseda labouristické strany, George Brown, se později k tomuto Maxwellovu vystoupení, i jeho dalším aktivitám, v únoru 1964, vyjádřil ve smyslu, že Maxwell „*je předurčen sehrát významnou roli v nové labouristické vládě.*“¹³⁶

Vítězný kandidát z minulých voleb, poslanec za konzervativní stranu, sir Frank Markham, který deklaroval, že ani tentokrát Maxwell nevyhraje, avšak krátce nato oznámil svůj odchod z politiky do důchodu. Místní orgán labouristické strany tak vybral nového kandidáta, kterým se stala Elaine Kellettová.¹³⁷

Sama, oproti Maxwellovi, se zúčastnila parlamentních voleb už dvakrát (i když bezúspěšně). Poprvé při volbách v roce 1955, za volební obvod Nelson & Colne v hrabství Lancashire, kde byla poražena labouristickým kandidátem Sydneyem Silvermanem (který byl poslancem tohoto obvodu už od voleb v roce 1935), o 2.291 volebních hlasů.¹³⁸ Druhou zkušenost jí přinesly všeobecné volby v říjnu 1959 (kdy se Maxwell parlamentních voleb zúčastnil poprvé). Kandidovala

¹³⁵ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 216.

¹³⁶ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 218.

Český překlad (citace) také In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 80. *Pozn. aut.*

¹³⁷ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 216.

¹³⁸ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results May 1955*.

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge55/i14.htm>>

za volební obvod South West Norfolk (jihozápadní Norfolk), který je součástí správního obvodu Norfolk ve východní Anglii. Opět prohrála s labouristickým protikandidátem (Albertem Hiltonem), v tomto případě „jen“ o 78 (!) volebních hlasů.¹³⁹

Protikandidátem za liberální demokraty byl Jack Wallis.¹⁴⁰ Maxwellovým volebním agentem, pro nadcházející volby v roce 1964, byl opět Bryan Barnard (tak jako pro volby 1959), ze společnosti Fund-raising Foundation, a jak Hainesova biografie dodává, Maxwell navštívil 179 vesnic (či malých měst) ve svém volebním obvodu v okruhu 3.000 mil.¹⁴¹

Ve všeobecných volbách do dolní komory britského parlamentu, v říjnu 1964, zvítězil Robert Maxwell v počtu 23.085 získaných volebních hlasů. Získal o 1.481 hlasů víc, než kandidátka za konzervativní stranu, Elaine Kellettová,¹⁴² s celkovými 21.604 volebními hlasy. Kandidát liberálních demokratů skončil na třetím místě s 5.578 volebními hlasy.¹⁴³

¹³⁹ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results October 1959.*

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge59/i15.htm>>

¹⁴⁰ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 218.

¹⁴¹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 219.

¹⁴² Elaine Kellettová (celým jménem Mary Elaine Kellettová, do r. 1945 Mary Elaine Kayová, od r. 1971 Mary Elaine Kellettová-Bowmanová; dnes celým jménem vč. titulu - *Dame Mary Elaine Kellettová-Bowmanová*, DBE – vč. titulu za jménem (*Dame Commander of the Order of the British Empire*) nakonec vyhrála volby v roce 1970, jako kandidátka konzervativní strany volební obvod Lancaster, v hrabství Lancashire, kde svoje místo obhájila až do roku 1997 (!) (vč. let 1975-1984, kdy byla také poslankyní v Evropském parlamentu), kdy odešla do důchodu. In: Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. *Http://hansard.millbanksystems.com: Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive* [online]. UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. *Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm* [online]. ©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: People (K): Mrs Elaine Kellett.*

Dostupné na WWW: <<http://hansard.millbanksystems.com/people/mrs-elaine-kellett>>

Pozn. aut.

¹⁴³ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results October 1964.*

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge64/i04.htm>>

„Jeho převaha, 1.481 hlasů, byla obrovským vítězstvím. Šestiprocentní většina byla vyšší než celonárodní průměr labouristické strany, od roku 1951 poprvé, kdy labouristé opět vyhráli volby. Titulky v místních novinách uváděly jeho velký úspěch. Pod titulkem ‘Strana pracujících: Bouřlivé uvítání pana Maxwella,’ reportáž popisuje ‘scény velkého nadšení,’ stejně tak, jak jsou on a Betty pohlceni davem jeho obdivovatelů, při pochodu Maxwellových centrem Buckinghamu na vedení strany. Tam řekl jásajícímu davu: ‘Harold Wilson sledoval výsledek s velkou pečlivostí a bude to pro něj velká úleva, že jsem, jako labourista, dodržel slib a křeslo vyhrál.’¹⁴⁴

2.3.3 MAXWELL MP

„Maxwellův výstup v dolní sněmovně byl stejně rychlý jako všechno ostatní, co udělal. Hned první den, krátce po projevu Královny, byl (svým volebním agentem) Bryanem Barnardem představen jeho starému příteli, Dr. Horácovi Kingovi, který byl místopředsedou sněmovny a později její mluvčí.“¹⁴⁵

V systému oficiálních zpráv z jednání parlamentu - *Hansard*,¹⁴⁶ který je digitalizovaným archivem všech rozprav v dolní (i horní) sněmovně

¹⁴⁴ BOWER, T. *Maxwell: The Outsider*. London: Mandarin, 1991, s. 119.

¹⁴⁵ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 221.

Bryan Barnard, v Hainesově biografii, při příležitosti oslavy Maxwellových šedesátin, vzpomíná, jak Maxwellovi vyprávěl o jeho entré, jeho prvního dne, ve sněmovně: „*Během pár sekund jste se zeptal, kdy a jak budete moci mít svojí ‘maiden speech’* (první vystoupení nového poslance; také se překládá jako „nástupní řeč“). *Horác Vám diplomaticky odpověděl, ‘Měl byste usilovat o dobrou prezenci, pečlivě poslouchat zkušené řečníky a pak, když budete vědět o nějakém tématu, něčemu, co je k diskusi, požádáte o slovo a uskutečníte svojí první poslanceckou řeč.’ Vaše bezprostřední odpověď byla: ‘Nepřišel jsem sem, abych tady vyráběl gumové razítko. Chci mít svůj první projev ještě dnes odpoledne.’ Horác byl zaskočen a zeptal se Vás: ‘Myslíte to vážně?’ a Vy jste řekl: ‘Samozřejmě, že to myslím vážně.’ Horác udělal pár kroků zpět a pak Vám řekl: ‘Budu za předsednickým stolem asi od půl páté. V tu dobu Vám udělím slovo.’ In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 221-222. Část českého překladu In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 81. *Pozn. aut.**

¹⁴⁶ *Hansard* – je oficiální zpráva z jednání parlamentu, která je vydávána každý den, kdy parlament zasedá a je v ní zaznamenáno vše, co je řečeno a vykonáno v obou komorách dolního parlamentu (v *House of Commons* - „*Hansard reportéři*“ sedí v galerii nad reproduktorem, kde

(*House of Commons*) od roku 1803 až do současnosti, a zároveň je součástí oficiálních internetových stránek parlamentu Spojeného království (<http://www.parliament.uk>), je možno dohledat veškerou aktivitu ve formě rozprav (které jsou v dolní sněmovně zaznamenány a v digitální formě v *Hansardu* zpracovány v jejich plném znění) Roberta Maxwella MP (*Member of Parliament*).

Záznam o Robertovi Maxwellovi uvádí jeho celou dobu (v přesných datech) jako poslance britského parlamentu. Maxwell byl poslancem, za volební obvod Buckingham, od 15. března 1964 do 18. června 1970. Je zajímavé, že záznam v *Hansardu* také uvádí, kromě data narození a úmrtí, i Maxwellovo alternativní jméno Ludvík Hoch (i když v době svého vstupu do parlamentu nosil jméno Maxwell už skoro 20 let).¹⁴⁷

Jeho první projev ve sněmovně se konal 3. listopadu 1964. Tématem debaty byla adresa jeho volebního obvodu resp. jeho lokální problémy. Maxwellův první příspěvek před poslanci trval necelých dvacet minut (od 17.02 do 17.20 hodin).¹⁴⁸

zaznamenávají každé slovo, které je ve sněmovně řečeno; podobně jako stenografové u soudu, a v *House of Lords* – sedí pod ceremoniářem sněmovny naproti Lordu Speakerovi, hlavnímu mluvčímu horní sněmovny), pro které jsou pak jako samostatné zprávy vydávány. Ve Westminster Hall, místě schůzí obou komor parlamentu, sedí „Hansard reportéři“ vedle hlavního předsedy.

Pojmenování *Hansard* pro tyto zprávy bylo oficiálně přijato v roce 1943. Bylo přejato po Lukovi *Hansardovi* (1752-1828), který byl tiskařem „Žurnálu dolní sněmovny“ (*the House of Commons Journal*), od roku 1774. První detailní oficiální zprávy byly zveřejněny v roce 1803, v „Politickém rejstříku Williama Cobbetta“ (*William Cobbett's Political Register*), politickým novinářem stejného jména. In: *UK Parliament* [online]. UK Parliament website.

[Http://www.parliament.uk](http://www.parliament.uk) [online]. ©UK Parliament [cit. 2011-05-16].

UK Parliament: Parliament Home Page: Site Information: Glossary: Hansard (Official Report).

Dostupné na WWW:

< <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/hansard-official-report/> > Pozn. aut.

¹⁴⁷ *Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive*. [Http://hansard.millbanksystems.com](http://hansard.millbanksystems.com):

Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive [online].

UK Parliament - *Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive*.

[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].

©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) -*

Archive: People (M): Mr Robert Maxwell.

Dostupné na WWW: <<http://hansard.millbanksystems.com/people/mr-robert-maxwell>>

¹⁴⁸ *Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive*. [Http://hansard.millbanksystems.com](http://hansard.millbanksystems.com):

Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive [online].

UK Parliament - *Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive*.

[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].

©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) -*

Archive: People (M): Mr Robert Maxwell: November 1964: Debate on the Address (First Day)

„S velkým smyslem pro skromnost a pokoru, jsem dostál toho, abych zde mohl poprvé promluvit. Jsem zástupce Buckinghamu, jednoho z nejhezčích volebních obvodů domácích krajů. Naši lidé jsou známí svou vřelostí, srdečností, pohostinností a zodpovědností.“¹⁴⁹

Těmito slovy započal Maxwell svůj první oficiální projev i svoji kariéru poslance v dolní komoře britského parlamentu. První polovina jeho příspěvku, kromě (citovaných) prvotních zdvořilostí a představení se poslancům, byla věnována hlavně obvodu Buckingham. Obsah druhé poloviny se už věnoval širším tématům. Od prosby o státní finanční pomoc pro rozvoj vědy a průmyslu, jakožto téma, které uváděl, už ve svém prvním volebním programu (z roku 1959) – „Maxwellgramu“, po kritiku nízkých mezd vědeckých a technických pracovníků sil. Stejně tak se dopustil kritiky ve věci používání peněz daňových poplatníků na výzkumné programy obrany.¹⁵⁰

Hainesova biografie k prvnímu Maxwellovu projevu (na který měl pouze dvě hodiny od jeho ohlášení – viz vzpomínka jeho volebního agenta Bryana Barnarda v poznámce pod čarou č. 154) před poslanci uvádí, že se jednalo, do té doby, vůbec o první projev („*maiden speech*“) labouristického poslance, který uskutečnil hned první den svého nástupu do sněmovny. Maxwell byl za svůj první

Dostupné na WWW: <http://hansard.millbanksystems.com/commons/1964/nov/03/debate-on-the-address-first-day#column_89>

¹⁴⁹ Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com:Hansard 1803–2005 \(House of Commons Daily Debates\) - Archive](http://hansard.millbanksystems.com:Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive) [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.

[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].

©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: People (M): Mr Robert Maxwell: November 1964: Debate on the Address (First Day)*

Dostupné na WWW: <http://hansard.millbanksystems.com/commons/1964/nov/03/debate-on-the-address-first-day#column_89>

¹⁵⁰ Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com:Hansard 1803–2005 \(House of Commons Daily Debates\) - Archive](http://hansard.millbanksystems.com:Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive) [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.

[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].

©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: People (M): Mr Robert Maxwell: November 1964: Debate on the Address (First Day)*

Dostupné na WWW: <http://hansard.millbanksystems.com/commons/1964/nov/03/debate-on-the-address-first-day#column_89>

projev při poslanecké premiéře, částečně z poznámek částečně spatra, pochválen. Charles Longbottom, představitel konzervativní opozice, Maxwella pochválil za „*pozoruhodný a plynulý první projev.*“ K tomuto pozitivnímu projevu ze strany opozice Haines dodává, že se další Maxwellovy projevy už nebyly konzervativci tak vstřícně přijímány.¹⁵¹

Zpětné vazby od odborné veřejnosti se Maxwellovi dostalo, od vědeckého a lékařského magazínu *Nature* (z 28. 11. 1964), který otiskl Maxwellovy poznámky o vědě a průmyslu, z jeho projevu, „*v jejich plné šíři, ale s citlivým doplněním.*“ Haines uvádí část jeho znění: „*Názory a myšlenky pana Maxwella jsou ty, které jsme očekávali už delší dobu. Jakkoli, nemůže jen tento jeden člověk pomoci, pocit, že se hovoří o vývoji vědeckého pokroku v průmyslové praxi, je mnohem více politicky nabitý, a jen příští měsíce ukážou, zda je současná vláda na úspěšné cestě k plnému využití vědeckého výzkumu.*“¹⁵²

Hainesova biografie k Maxwellově prvnímu roku jako poslance dokládá jeho vlastní kalkulaci činnosti poslance, „*kdy ve 12 měsících učinil v dolní komoře parlamentu 92 projevů nebo 'vleklých' intervencí a položil 65 dotazů.*“ Dále pak „*napsal 215 dopisů ministrům, vedl 20 delegací, poslal v průměru 35 dopisů denně, promluvil na 115 veřejných zasedání v jeho volebním obvodu, osobně hovořil s více než 780 voliči ze svého volebního obvodu, cestoval 15.000 mil, učinil více než 6.000 telefonních hovorů a rozeslal na 2.500 dopisů díky svým věrným stoupencům.*“¹⁵³

¹⁵¹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 222.

Poněkud dvojsmyslný kompliment se dostal Maxwellovi formou dopisu, od jeho stranického kolegy, Charlese Pannella, nově jmenovaného ministra veřejných staveb a prací: „*Milý Bobe, byla to vskutku dobrá první řeč ('maiden speech'). Kéž bych jí slyšel. Vše nejlepší, Charles.*“

In: dtto *Pozn. aut.*

¹⁵² dtto

¹⁵³ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 226.

2.3.3.1 Volby 1966

Další, předčasné, všeobecné volby byly vypsány na březen roku 1966.¹⁵⁴ Právě těsná většina, získaná z posledních voleb v roce 1964, donutila labouristického premiéra Wilsona o jejich nové vypsání.¹⁵⁵

Robert Maxwell, jako vítěz posledních voleb, byl znovu stranickým orgánem pro nadcházející volby, za volební obvod Buckingham (který se od roku 1959 rozrostl o více než 6.000 nových voličů), nominován. Tentokrát však s jiným volebním agentem, Jimi Lyonsem, který byl považován za jednoho z nejzkušenějších z labouristické strany (Bryan Barnard, který byl Maxwellovým volebním agentem v předchozích volbách, v letech 1959 a 1964, tento post odmítl několik měsíců před volebním kláním). Maxwellovým protikandidátem z opozice, byla, tak jako při posledních volbách, Elaine Kellettová, zástupkyně konzervativní strany. Za liberální demokraty byl pro volební boj o poslanecké křeslo zvolen, oproti posledním volbám, nový kandidát John Cornwall.¹⁵⁶

Maxwell vedl svojí volební kampaň pod heslem: „*Vraťte Harolda a Boba zpět, aby dokončili svojí práci.*“¹⁵⁷ Kromě tradičního předvolebního špičkování šlo o „*příslib čistého boje*“ (viz historka v poznámce pod čarou č. 168). Jeden z reportérů, z hrabství Buckinghamshire, o „*příslibu udržení tohoto čistého boje*“ napsal: „*Ti lidé, kteří žijí v Buckinghamském volebním obvodu a kteří pamatují všeobecné volby roku 1959 – prvních, kterých se pan (Mr) Robert Maxwell zúčastnil jako labouristický kandidát – se musí divit, co se tentokrát stalo, protože*

¹⁵⁴ RALLINGS, C., THRASHER, M. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 41.

¹⁵⁵ WASSON, E. A. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010, s. 332.

¹⁵⁶ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 237-240.

Ke jménu Johna Cornwalla, kandidáta liberálních demokratů, uvádí Hainesova biografie historku, ve které se Maxwell s Cornwallem vsadil, že „*sní jeho klobouk, jestli Liberálové neztratí svojí volební základnu, co do počtu, v nadcházejících volbách. Pan Cornwall učinil fatální chybu, když oznámil, že doufá, alespoň v dobré druhé místo. Nakonec dosáhl špatného třetího a volební základna liberálů se znovu propadla.*“ In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 239. *Pozn. aut.*

¹⁵⁷ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 238.

*VŠICHNI JSOU OPRAVDU MILÍ! Zřídka, jestliže opravdu vůbec, není slyšet, že 'cizinec' pošpinil labouristickou kandidátku. Nyní to je: 'Kde je Váš Rolls Royce?'... Ted' tu není nic ve zlém. V těchto letech... od roku 1959, Pan Maxwell vyvrál. Nikdo nemůže popřít, že pan Maxwell, jako 'místní' poslanec, během jeho krátkého funkčního období, odvedl dobrou práci.*¹⁵⁸

Všeobecné volby, které se konaly v březnu 1966, vyhrála labouristická strana, která získala většinu v poslanecké sněmovně, v celkovém zisku 13.096.629 volebních hlasů oproti 11.418.455 hlasům konzervativců. Z 622 jejích nominovaných kandidátů (vč. Maxwella) získala 364 křesel, oproti konzervativcům, kteří z 629 nominací ve volbách proměnili jen 253. Labouristická strana tak získala o 47 křesel víc než v posledních volbách, v roce 1964.¹⁵⁹

V Buckinghamském volebním obvodu byla zaznamenána nižší volební účast, než byla v předchozích volbách, před dvěma lety (v roce 1964 to bylo 86,50%¹⁶⁰ oproti 85,76% volební účasti v roce 1966). Robert Maxwell, s celkovým ziskem 24.854 volebních hlasů, svoje křeslo ve sněmovně obhájil. Elaine Kellettová, za konzervativní stranu, skončila druhá za Maxwellem, s celkovým počtem 22.600 získaných volebních hlasů. Na třetím místě skončil John M. Cornwall se ziskem 4.914 hlasů. Celkové číslo platných volebních hlasů, za volební obvod Buckingham, bylo 61.066. Maxwell vyhrál volby s většinou, která činila 2.254 dosažených volebních hlasů (4,30%).¹⁶¹

¹⁵⁸ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 239.

¹⁵⁹ RALLINGS, C., THRASHER, M. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 41-42+78-79.

¹⁶⁰ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results October 1964*.

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge64/i04.htm>>

¹⁶¹ Political Science Resources. *Http://www.politicsresources.net : Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-17]. *United Kingdom : UK General Election results March 1966*.

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge66/i04.htm>>

Maxwell v těchto volbách získal ve většině o 773 volebních hlasů (o 1,35%) víc oproti výsledku voleb z října 1964.¹⁶² Vyhrál tak podruhé volby do britského parlamentu a jako poslanec, za volební obvod Buckingham, tak zůstal po celé funkční období (18. června 1970),¹⁶³ do dalších voleb v roce 1970.

2.3.3.2 Československo 1968

Tato podkapitola odkazuje na jedno z dalších Maxwellových „spojení“ s jeho bývalou vlastí. Rok 1968 byl pro poslance Roberta Maxwella „specificky významným.“¹⁶⁴ Zvláště pak po událostech noci z 20. na 21. srpna 1968, kdy došlo k invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Maxwell jako bývalý občan (předválečného) Československa si vzal slovo během bezpečnostní schůze, která byla po těchto událostech, v dolní komoře parlamentu, svolána.

Podle *Hansardu*, byla tato schůze svolána na 26. srpna 1968, a začala ve 14.21 GMT. Schůzi (debatu) otevírá, britský ministerský předseda, Harold Wilson, který informuje poslance o událostech posledních dní (s odkazem na britský postoj k celé situaci v Československu vč. historického spojení s událostmi, které následovaly po podepsání Mnichovské dohody). Tak jak o tom doslovně vypovídají oficiální zprávy schůzi *Hansard*.¹⁶⁵

¹⁶² Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results October 1964*.

Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge64/i04.htm>>

¹⁶³ Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com](http://hansard.millbanksystems.com): *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive* [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.

[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].

©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: People (M): Mr Robert Maxwell*.

Dostupné na WWW: <<http://hansard.millbanksystems.com/people/mr-robert-maxwell>>

¹⁶⁴ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 279.

¹⁶⁵ Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com](http://hansard.millbanksystems.com): *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive* [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.

[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].

©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: 1960s: 1968: August 1968: 26 August 1968: Commons Sitting: Czechoslovakia*

Dostupné na WWW:

„Minulou středu v 1.30 ráno byla sovětským velvyslancem sdělena zpráva vládě jejího Veličenstva, která informovala o apelu československé vlády na Sovětský Svaz a jeho spojence o přímou pomoc vč. použití ozbrojené síly; sovětská vláda a vlády některých jeho spojenců se rozhodly přistoupit k této žádosti; a sovětské vojenské jednotky dostaly pokyn ke vstupu na československé území. Velvyslanec dodal, že tyto síly budou staženy z Československa, jakmile 'ohrožení bezpečnosti' bude odstraněno a 'legitimní orgány' se rozhodnout, že jejich další přítomnost již nebude potřebná.

Sovětskou zprávu uzavírá prohlášení, které ujišťuje, že jejich akce nebyla namířena proti žádnému evropskému státu, ani proti britským zájmům, ale byla řízena snahou o 'posílení míru', jak předsevzali, tváří tvář nárůstu nebezpečného napětí, který nedal sovětské vládě na výběr. Velvyslanec nás ujistil, že jeho vláda předpokládá, že tento vývoj by neměl poškodit anglo-sovětské vztahy, kterým je nadále přikládána velká důležitost.“¹⁶⁶

Po těchto (citovaných) úvodních slovech a zdůraznění důležitosti samotného svolání výjimečné schůze poslanců, se Harold Wilson dostává k reakci na události v Československu (vč. již zmiňované historické návaznosti).

„Ale protest nemusí být bezmocný. Navíc, i kdybychom tu dnes nemohli udělat nic víc, než zaznamenat tu sílu a jednomyslnost citů napříč celé země, což je samo o sobě důležité, i o to víc, že je to naší povinností. Neboť, stejně jako se tito lidé nadchli, záchvěvy svobody, v průběhu těch posledních měsíců v Československu,

<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1968/aug/26/czechoslovakia#S5CV0769P0_1968_0826_HOC_59>

¹⁶⁶ Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com: Hansard 1803–2005 \(House of Commons Daily Debates\) - Archive](http://hansard.millbanksystems.com/Hansard%201803-2005%20(House%20of%20Commons%20Daily%20Debates)%20-%20Archive) [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.

[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].

©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: 1960s: 1968: August 1968: 26 August 1968: Commons Sitting: Czechoslovakia*

Dostupné na WWW:

<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1968/aug/26/czechoslovakia#S5CV0769P0_1968_0826_HOC_59>

tak stejně jsme my měli radost z toho robustního odhodlání, v němž dala československá vláda jasně najevo, že by neměla být odrazována v jejich zvolené cestě, stejně tak jako naši lidi, všichni z nás, byli ochlazení pocitem, který jsme tady cítili už předtím, že tragédie těch měsíců, srpna a září roku 1938, právě před 30 lety, se znovu sehrály před našima očima.

*Před třiceti lety jsme nejdříve viděli Anschluss Rakouska, a pak efektivní převzetí Československa jako části Hitlerova územního výpadu na východ. Anshlussem z minulé střeďy – zdá se být jediným označením v pravém slova smyslu – kdy nebylo rozhodnuto v duchu teritoriálního rozmachu, ale v ponurém a cynickém rozhodnutí, že žádná komunistická země ve východní Evropě by neměla mít možnost se sama rozhodovat, kdy si přála odvrátit se, od umrtvující uniformity vnitřního ovládaní a kontroly, k novému pojetí svobody a volnějšimu vyjadřování.*¹⁶⁷

Po téměř hodinovém projevu, jako první, dostal slovo šéf konzervativců, poslanec za volební obvod Bexley (pozdější ministerský předseda Velké Británie, po volbách v roce 1970), Edward Heath. Pro jeho reakci, i dalších poslanců a jejich debatních příspěvků, není v této práci prostor. Práce je zaměřena hlavně na osobnost Roberta Maxwella, která je předmětem této diplomové práce, a právě jeho reakce na události ve státě (ne územně) jeho narození, je pro tuto práci přínosná.

„Jak je dobře známo, narodil jsem se v Československu, bylo to ve skutečnosti v té provincii Československa, které se Češi museli po válce vzdát ve prospěch Ruska – tedy na Podkarpatské Rusi. Dobře si pamatuji na zradu, kterou jsem

¹⁶⁷ Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com: Hansard 1803–2005 \(House of Commons Daily Debates\) - Archive](http://hansard.millbanksystems.com/Hansard%201803-2005%20(House%20of%20Commons%20Daily%20Debates)%20-Archive) [online].
UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].
©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: 1960s: 1968: August 1968: 26 August 1968: Commons Sitting: Czechoslovakia*
Dostupné na WWW:
<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1968/aug/26/czechoslovakia#S55CV0769P0_19680826_HOC_59>

*spolu s celým národem pocítil, když nás tak ponižila Velká Británie a Francie v Mnichově. Pak následovala demontáž Československa a já jsem se najednou ocitl v situaci, kdy mě týrali maďarští vojáci... nebyli to jistě stejní němečtí důstojníci, kteří by se snad zúčastnili tažení v roce 1939 i 1968, byli zde také Maďaři a Poláci a nebyl bych překvapen, kdyby se ukázalo, že někteří z jejich vyšších důstojníků pochodovali do Československa už v devětatřicátém roce.*¹⁶⁸

2.3.3.3 Volby 1970

Ve volbách, v červnu 1970, tak jako mnoho labouristů (volby v roce 1970 vyhrála konzervativní strana), Robert Maxwell své křeslo poslance, za volební obvod Buckingham, už neobhájil. Skončil na druhém místě s celkovým počtem 25.567 dosažených volebních hlasů, za kandidátem konzervativní strany, Williamem Benyonem, který získal 28.088 volebních hlasů (2.521 většinových hlasů, 4,26%). Na třetím místě s 5.475 hlasy skončil liberální demokrat, John Cornwall.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com: Hansard 1803–2005 \(House of Commons Daily Debates\) - Archive](http://hansard.millbanksystems.com/Hansard%201803-2005%20(House%20of%20Commons%20Daily%20Debates)%20-Archive) [online].
UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
[Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm](http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm) [online].
©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: 1960s: 1968: August 1968: 26 August 1968: Commons Sitting: Czechoslovakia*
Dostupné na WWW:
<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1968/aug/26/czechoslovakia#S55CV0769P0_19680826_HOC_59>

HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 279.
Český překlad Maxwellova příspěvku In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 81. *Pozn. aut.*

¹⁶⁹ Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14]. *United Kingdom : UK General Election results June 1970*. Dostupné na WWW:
<<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge70/i04.htm>>

3 OBČAN MAXWELL

„Maxwell je velice zvláštní chlapík – český Žid perfektně ovládajíc ruštinu, který si získal nechvalně známou reputaci ve světě vydavatelů jako tvůrce Pergamon Press. V této jeho práci pro vědu, kde jsem mu bohužel nechal možnost dát dohromady skupinu zdatných vědců, se ukázal být naprosto bezchybným. Nemohu nyní na něm nalézt jedinou drobnost, kterou by snad dělal špatně. Noviny, které on a jeho skupina dělají, jsou zdaleka nejlepší.“

Richard Crossmann, člen labouristické vlády Harolda Wilsona¹⁷⁰

Závěrečná kapitola této práce, v jejímž úvodu je třeba poznamenat, že poznatky z této oblasti Maxwellova života by mohly být samostatnými tématy jakékoliv diplomové práce, zpracovává ty nejdůležitější data o Robertovi Maxwellovi jako nakladateli a vydavateli, o jeho vlastnictví celého koncernu, který zasahoval do mnoha odborných odvětví vč. jeho působení nejen na britském de facto celosvětovém mediálním trhu. Tyto jeho osobní aktivity jsou spojovány nejen s mnoha velkými úspěchy v rámci sféry byznysu, ale i mnoha napojeních na šedou ekonomiku, které vedly k pomalému pádu celého Maxwellovo impéria. Mnoho obchodních vazeb i finančních úniků je dodnes nevysvětleno. Nezanikly ani s jeho smrtí v roce 1991.

¹⁷⁰ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 217.

Český překlad In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 81.

Takto okomentoval Roberta Maxwella, Richard Crossmann, celým jménem Richard Howard Stafford Crossmann OBE (*Officer of the Order of the British Empire*), ve svých pamětech z roku 1981. In: CROSSMANN, R. H. S. *The Backbench Diaries of Richard Crossmann*. New York: Holmes & Meier Publishers, 1981.

Richard Crossman byl členem kabinetu Harolda Wilsona, jako ministr pro bydlení a místní správu, v letech 1964-1966. Po volbách, v roce 1966, působil také jako předseda dolní komory britského parlamentu. Po roce 1970, kdy labouristická strana prohrála volby, odešel z politiky (i z labouristické strany) a stal se editorem britského magazínu *New Statesman* (kde už předtím působil ve 30. – 50. letech jako asistent editora). Crossmanovy politické deníky byly uznávaným zdrojem televizní série politické satiry, z dílny BBC, „Jistě, pane ministře“ (*Yes, Minister*). In: CROSSMANN, R. *Diaries of a Cabinet Minister: Selections, 1964-70*. London: Hamish Hamilton Ltd., 1979.

Pozn. aut.

Kromě již, v první kapitole práce, zmíněné Maxwellově kariéře v britské armádě, ale i jeho „obchodních počátcích“ v dobách jeho studií ješivy v Bratislavě, kde se místo studia věnoval pouličnímu obchodu s lacinou bižuterií (jak uvádějí jeho oficiální biografie), se Maxwell dostává k prvním obchodním aktivitám (které jsou jeho hlavním celoživotním oborem) ještě v době, kdy působil jako příslušník britské armády v poválečném Berlíně. I během své politické kariéry jako poslanec britského parlamentu, za volební obvod Buckingham, byl zároveň obchodníkem a majitelem svého nakladatelství a vydavatelství Pergamon Press. Dle prostudovaných materiálů, od oficiálních biografii po odbornou literaturu, je třeba Roberta Maxwellova vnímat, hlavně, jako obchodníka (i když jeho obchodnická sféra vlivu zasahovala do mnoha oborů – vědy a výzkumu, bulvární tisku, až po sportovní (fotbalové) kluby, které vlastnil.

3.1 Nakladatel Maxwell

První projevy Maxwellových obchodních aktivit, v oblasti vydavatelství a nakladatelství, se objevily už během jeho armádního pobytu v armádě v poválečném Berlíně. Na tomto místě je třeba dodat, že přesné informace o této době nejsou častokrát „dohledatelné“. Stejně jako v několika předchozích případech této práce se autor této diplomové práce vrací k jediným dostupným zdrojům jako je Hainesova biografie. I v odborných publikacích, jakou je např. sbírka odborných esejů o historii vědecké nakladatelské činnosti, kterou vydalo nizozemské vědecko-technické nakladatelství IOS Press, s jeho editorem Dr. Einarem Fredrikssonem, najdeme odkaz (opět) na Hainesovu (v tomto případě i Bowerovu) biografii o Maxwellovi.

V této práci není prostor pro citování „historek“ z období Maxwellova života, které nejsou „dozdrojovatelné“ z oficiálních pramenů, ale v mnoha případech bývají jediným odkazem popsání skutečnosti pro dané období Maxwellovy obchodní (odborné) kariéry. Stejně je tomu i v případě, který uvádí Hainesova biografie (potažmo biografická alternativa v českém jazyce Ivana Brože),

Maxwellova působení v kontrolní informační sekci při Spojenecké kontrolní komisi pro Německo. Právě Hainesova biografie uvádí přesné datum, kdy se Maxwell stal (autor diplomové práce se o tom zmiňuje v první kapitole), příslušníkem této sekce – 20. července 1946.¹⁷¹

Jednou z Maxwellových činností pro tuto sekci byla pomoc obnovit noviny *Der Berliner* (později přejmenované na *Der Telegraf*), které vycházely v britském sektoru okupovaného Berlína, v čele se šéfredaktorem Detlevem Raymondem.¹⁷² Právě v tomto období, na přelomu let 1946 – 1947, se Maxwell měl setkat s Ferdinandem Springerem, zástupce významného (rodinného) německého vědeckého nakladatelství.¹⁷³

3.1.1 MAXWELL & SPRINGER

Ještě před uvedením, samotné spolupráce Maxwella se Springerovým, je nutné poznamenat (nejen zdánlivé) pohnutky Maxwella ke spolupráci s vědeckým nakladatelstvím. Právě vědecké publikování zaznamenalo svůj největší boom v poválečné éře 20. století. Přesnou charakteristiku, tohoto zvýšeného zájmu o vědeckou nakladatelskou činnost pojmenovává, ve své monografii o historii britského publikování (*A History of British Publishing*) John Feather: „*Poválečný boom vědeckého publikování byl, v jistém smyslu, produkt stejné kultury jako James Bond a Studená válka.*“¹⁷⁴

¹⁷¹ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 123.

¹⁷² BOWER, T. *Maxwell: The Outsider*. London: Mandarin, 1991, s. 34.

HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 124.

¹⁷³ HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 127-128.

K setkání Maxwella se Springerovým nakladatelským koncernem se váže i historka, kterou Haines uvádí ve své biografii. Za Maxwellem měl původně přijít nejdříve bratranec Ferdinanda Springera (zástupce tohoto nakladatelství) Julius Springer, který přišel Maxwella upozornit na špatnou kvalitu papíru, který je dodáván do jejich nakladatelství. Dle jeho názoru byl kvalitnější papír dodáván právě do německých novin, v britském sektoru Berlína, které měl Maxwell pod svou kontrolou. Maxwell Juliuse Springera odmítnul a následkem toho byl z Londýna dokonce požádán dopisem z ministerstva zahraničí Velké Británie o nápravu svých vztahů s německými nakladatelstvími. Což učinil hned při dalším návštěvě ze Springerova nakladatelství, tentokrát zastoupeného přímo Ferdinandem Springerem. In: HAINES, J. *Maxwell*. London: Futura, 1988, s. 127-128. *Pozn. aut.*

¹⁷⁴ FEATHER, J. *A History of British Publishing*. Milton Park, Abingdon: Routledge, 2006, s. 203.

K této charakteristice pak ještě dodává: „*Stejně tak dojem, že Sovětský svaz a jeho spojenci se spolu utkali s tím, že předběhnou Západ, který je pak potvrzen sérií sovětských úspěchů, od výroby vlastní atomové bomby (v roce 1949) po spuštění prvního satelitu obíhajícího kolem země (v roce 1957).*“¹⁷⁵

Feather ve své publikace také rozlišuje způsob vědeckého publikování, který se značně odlišoval od zavedených postupů z historie. Popisuje změnu, od tradičního způsobu vědeckého publikování, které sahá až do pozdního 17. století, kdy byly vědecké práce publikovány, jen v odborných a akademických žurnálech, „*učenými společnostmi.*“ Stejnou důležitou roli vč. publikování v tomto sektoru sehráli i anglicko-jazyčné vědecké práce z pozdního 19. Století. Přinejmenším stejně tak i německo-jazyčné odborné texty, až do začátku druhé světové války v roce 1939. „*Tento proces publikování jen reflektoval dlouhou historii vědeckého výzkumu na univerzitách a výzkumných institutech.*“¹⁷⁶

Právě druhá světová válka zastavila dlouhou tradici publikování (nakladatelství) odborné (zvláště pak vědecké) literatury. Všechny tyto instituce se po konci války začaly znovu oživovat vč. věhlasného vědeckého nakladatelství **Springer-Verlag**, které začalo publikovat v angličtině (!). Stejně tak jako nizozemští nakladatelé přešli na anglicko-jazyčné vědecké vydávání.¹⁷⁷ I tento aspekt může být vnímán jako počátek vývoje anglického jazyka, kdy získal hodnotu jazyka světového (samozřejmě s ohlednutím do historie koloniální politiky britského impéria).

„*V poválečném chaosu byl tento trh otevřen dokořán všem britským podnikavým vydavatelům a nakladatelům. Jednoho takového v sobě objevil Robert Maxwell.*“¹⁷⁸

Za datum založení jednoho z největších vědeckých nakladatelství na světě, Springer-Verlag,¹⁷⁹ je považován 10. květen 1842, kdy německý vydavatel

¹⁷⁵ FEATHER, J. *A History of British Publishing*. Milton Park, Abingdon: Routledge, 2006, s. 203.

¹⁷⁶ dtto

¹⁷⁷ dtto

¹⁷⁸ dtto

(předtím knihkupec), Julius Springer (1817-1877), v den svých pětadvacátých narozenin, na Breite Strasse č. 10 v Berlíně, otevřel svoje knihkupectví. Toho času započal i svojí kariéru jako vydavatel.¹⁸⁰

Největší rozvoj Springerova nakladatelství nastal v letech 1877 - 1906, kdy firmu převzali synové Juliuse Springera, Ferdinand a Fritz.¹⁸¹ V roce 1924 byla otevřena první zahraniční pobočka nakladatelství ve Vídni a roce 1964 pak v New Yorku (později v 80. a 90. letech ještě v Tokyu, Londýně, Paříži a Hong Kongu). Springerovo nakladatelství vydalo takové velikány světové vědy, jako byli Albert Einstein (vč. jeho teorie relativity), Werner von Siemens, Rudolf Diesel nebo Maria Curia-Skłodowska. Po druhé světové válce došlo k revitalizaci nakladatelství, Springerovými vnoučaty, a jako první publikace u Springer-Verlag vyšla, v roce 1946, od Karla Jasperse (*Die Idee der Universität*).¹⁸²

Ještě předtím, než se Maxwell oficiálně sešel se zástupci Springerova nakladatelství (s odmítnutím historiky z Hainesovy biografie, jak Maxwell vyhazoval Springerovi ze své kanceláře), ustanovila britská vláda, v roce 1946, vědeckou komisi k diskuzi o možnostech kooperace britského nakladatelství s německými vědeckými institucemi a s ní spojený vstup do sféry vědy a techniky. Na základě doporučení této komise bylo tak vybráno jedno z nejstarších anglických nakladatelství – **Butterworth and Co. (Publishers)**, které by mohlo dostát podmínkám vědeckého publikačního institutu.¹⁸³ 21. dubna 1949 dochází

¹⁷⁹ Springer-Verlag neboli Springerovo nakladatelství (*Verlag*; v německém jazyce – nakladatelství). *Pozn. aut.*

¹⁸⁰ SARKOWSKI, H. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Foundation, Maturation, Adversity: Part 1(1842-1945)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996, s. 8.

¹⁸¹ SARKOWSKI, H. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Foundation, Maturation, Adversity: Part 1(1842-1945)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996, s. 159.

¹⁸² Springer – International Publisher Science, Technology, Medicine [Http://www.springer.com](http://www.springer.com) [online]. ©Springer is part of Springer Science+Business Media [cit. 2011-05-18].

Home : About Springer : Company Information : History

Dostupné na WWW:

<<http://www.springer.com/about+springer/company+information/history?SGWID=0-175807-0-0-0>>

¹⁸³ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 79.

ke spojení anglického Butterworthu s německým nakladatelstvím Springer a vzniká **Butterworth-Springer Ltd.**¹⁸⁴

15. října 1947 dochází k prvnímu oficiálnímu setkání Roberta Maxwella se Springerovými (alespoň tak to uvádí druhý svazek odborné historické publikace o Springerově nakladatelství od Heinze Götzeho - *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Rebuilding, Opening, Frontiers: Part 2 (1945-1992)*). Představil Springerovým svůj zájem o nakladatelský obchod s příslibem „*zrychlení exportních aktivit Springerova nakladatelství, na základě svých osobní konexí s britským tiskovým úředníkem,*“ spojených s přesunem firmy do Rakouska, odkud by se knihy distribuovaly do Londýna, a odtud pak do zbytku světa.¹⁸⁵

Ferdinand Springer Maxwellovu nabídku distribuce (i přesunu inventáře firmy do Rakouska) přijal, protože by bylo předmětem sporu, dle okupačních zákonů, komu by tyto skladové zásoby knih patřily, zda německému či rakouskému Springerově nakladatelství (které mělo od roku 1924 svojí vlastní kancelář ve Vídni).¹⁸⁶ V roce 1947 odchází Maxwell z britské armády, a začíná tak se svojí první (ne však poslední) obchodní aktivitou (nepočítaje pouliční obchod s bižuterií v bratislavských ulicích před válkou při studiích ješivy). Tím tak dochází k „*prvnímu Maxwellovu příspěvku k distribuci vědeckých informací – nejdříve do Británie a poté do zbytku světa.*“¹⁸⁷

Přesun inventáře z Německa do Rakouska, a poté do Londýna, se započal v říjnu 1948 a pokračoval až do jara 1949. V této době založil v Londýně Maxwell svou vlastní distribuční společnost *EPPAC (European Periodicals, Publicity and Advertising Company)*. Firma byla v německých publikacích ohlášena

¹⁸⁴ GÖTZE, H. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Rebuilding, Opening, Frontiers: Part 2 (1945-1992)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996, s. 17.

¹⁸⁵ GÖTZE, H. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Rebuilding, Opening, Frontiers: Part 2 (1945-1992)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996, s. 14.

¹⁸⁶ dtto

¹⁸⁷ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 79.

18. listopadu 1947, ale díky její permanentní přestavbě, byla otevřena až v dubnu 1948. 1. září 1949 pak došlo k založení firmy se společnou majetkovou a zahraniční účastí (*joint venture*), která nesla název Lange, Maxwell & Springer (*LMS*). Tato společnost však neměla plnit funkci nového nakladatelství, jen společně s Maxwellovou *EPPAC* dál exklusivně distribuovala knihy ze Springerova nakladatelství.¹⁸⁸

Obchodní (i partnerská) kapitola mezi Maxwellem a Springerovými byla ukončena po řadě vzájemných sporů a problémů, které byly často způsobeny (a vyvolány) Maxwellovým neústupným chováním. Jeden ze sporů se objevil hned, po založení vzájemné společnosti, kdy Maxwell svým partnerům nabízel svůj záměr udělat z *LMS* nakladatelství s čímž Springerovi nesouhlasili. Jedním z dalších sporů bylo setrvání na Londýnu jako jediném distribučním kanálu (v době, kdy se obchodní poměry po válce, už začaly uvolňovat). Götze ve své publikaci popisuje postupné komplikace, které narůstaly i díky neškoleným zaměstnancům v Londýně. Po nárůstu dalších komplikací s Maxwellovými společnostmi, se v roce 1952 Springer-Verlag rozhodlo s nimi neobnovovat smlouvu a zůstalo jen u několika málo individuálních zakázek. Spolupráce nakonec trvala až do roku 1958, ale bez jakéhokoliv příslibu exkluzivity Maxwellovi. Za celou dobu spolupráce Springerova nakladatelství s *EPPAC*, *LMS* a (Maxwellem posledně založenou společností v rámci celé spolupráce) *I. R. Maxwell & Co.*, od 1. února 1948 do 31. prosince 1958, činil celkový obrát přes 20,5 milionu německých marek.¹⁸⁹

3.1.2 PERGAMON PRESS

V roce 1950 se obchodní svazek Butterworthova a Springerova nakladatelství dostal do finančních problémů. Rok nato přichází Maxwell s nabídkou odkoupení

¹⁸⁸ GÖTZE, H. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Rebuilding, Opening, Frontiers: Part 2 (1945-1992)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996, s. 14-15.

¹⁸⁹ GÖTZE, H. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Rebuilding, Opening, Frontiers: Part 2 (1945-1992)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996, s. 15-16.

celé společnosti, kterou pak přejmenovává na **Pergamon Press**. „Vyskytuje se zde značný rozpor – jak, proč a kdo vybral jméno Pergamon Press a jeho logo. Ale radši než zjišťovat, co je folklórem a co folklórem, postačí, řeknu-li, že název i logo jsou celosvětově respektovány.“¹⁹⁰

„Jestliže na počátku padesátých let Maxwell vydával tři časopisy – a sice ‘Spectrochimica Acta,’ ‘Geochimica et Cosmochimica Acta’ a ‘Journal of Atmospheric and Terrestrial Physics,’ pak o 15 let později to již bylo 152 a v roce 1989 dokonce 386 takových různorodých vědeckotechnických časopisů. Totéž platí o odborných knihách. Nejdříve Maxwell vydal pět knižních titulů, ke konci 60. Let to bylo celkově již 6000 titulů a v roce 1987 dokonce 11 000 knižních titulů s tím, že další 4000 byly připraveny anebo již byly v tisku. O Maxwellovy knihy byl značný zájem. Například velká ‘Chamber’s Encyclopaedia,’ vydaná v roce 1967, byla v nákladu 15 000 výtisků vyprodána během necelého roku.“¹⁹¹

Vědeckým ředitelem, nakladatelství Pergamon Press, se stal Dr. Paul Rosbaud. Bývalý editor Springerova nakladatelství, a později ve stejné pozici, ve fúzi Springera s Butterworthem. Jeho zkušenosti a odbornost jsou považovány za akademický základ, spolu s Maxwellovými financemi, Pergamon Pressu.¹⁹²

Jedním z prvních rozšíření Pergamon Pressu bylo spojení se Simpkin Marshall, šlo v té době o téměř zaniklé společenství britské knižní distribuce, které později zaniklo z důvodů neplacení družstevních příspěvků pro jeho udržení. Jediným pozitivem této spolupráce bylo odkoupení Britského knižního centra (*The British Book Center*), které Maxwellovi přineslo první vstup na americký trh, kde založil

¹⁹⁰ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 79.

¹⁹¹ BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 51.

¹⁹² MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 79.

podnik *Maxwell Scientific International*, napojený na Pergamon Press. Později tak mohl rozvíjet další společnosti ve Spojených státech.¹⁹³

V 50. letech se americký Národní vědecký ústav – *NSF (US National Science Foundation)* - rozhodl podpořit překlady vybraných nejdůležitějších odborných periodik. Na základě tohoto rozhodnutí, se v roce 1957 Maxwellovi, spolu s profesorem Georgem Herrmanem, podařilo získat grant od Americké společnosti strojních inženýrů (*the American Society of Mechanical Engineers*) na překlad sovětského žurnálu ПРИКЛАДНАЯ МАТЕМАТИКА И МЕХАНИКА (*Prikladnaya Matematika i Mekhanika - Journal of Applied Mathematics and Mechanics*). Byla to jedna z prvních přeložených odborných publikací nakladatelství Pergamon Press. V roce 1985 se Maxwellovi povedlo navázat, jako vůbec jednomu z prvních západních nakladatelství, spolupráci s obchodní účastí v Číně, po překladu *Chinese Astronomy Journal*.¹⁹⁴

Kromě těchto (určitě chvályhodných) podnětů a obchodních úspěchů, získal Maxwell, jako majitel vědeckého nakladatelství – Pergamon Press, také mnoho ocenění a akademických hodností. Jedním z akademických ocenění byl čestný titul *D. Sc. (Doctor of Science – doktor přírodních věd/RNDr.)* od newyorského Polytechnického Institutu (*Polytechnic Institute*), (stejný titul obdržel i na moskevské univerzitě). V roce 1983 obdržel cenu „Vévody z Edinburghu“ (*Duke of Edinburgh's prize*) za nejlepší literaturu faktu, v anglickém jazyce, *Seaspeak*. Tento projekt byl plně financován jen Maxwellem, kdy se na základě tohoto ocenění, rozhodl úplně se vzdát se všech autorských práv ve prospěch celosvětového využití této knihy. „*Přínos Roberta Maxwella námořní komunikaci,*

¹⁹³ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 80.

¹⁹⁴ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 80-81.

a tím i k bezpečnosti na moři, byl obrovský. Je vysoce pravděpodobně, že tento příspěvek ani nemohl pocházet z jiného zdroje (nakladatelství).“¹⁹⁵

Pergamon Press se během let dalších Maxwellových obchodních aktivit stal součástí jeho mediálního impéria *MCC (Maxwell Communication Corporation PLC)*. Společnost *MCC* byla Maxwellem založena v roce 1964, ale pod názvem *British Printing Corporation*, kterou pak v březnu 1982 přejmenoval na *British Printing & Communications Corporation*, kterou pak v říjnu 1987, s konečnou platností, přejmenoval na *MCC*.¹⁹⁶

MCC zahrnovala všechny obory odborného publikování. Od vydávání odborných publikací z oblasti vědy a techniky, přes školní a univerzitní učebnice (vč. jazykových) po encyklopedie. „*Publikace (Pergamon Pressu) pokryly všechny sféry inženýrství, vědě o materiálu, lékařské vědy, duševní vědy, a společenské a behaviorální vědy.*“ Pod hlavičkou koncernu byla i samotná výroba publikací (tiskařské firmy) a knižní distribuce. Jen Pergamon Press, na začátku 90. let, publikoval a prodával v Anglii, Spojených státech, Kanadě, Austrálii, Japonsku, Brazílii, Německu, Sovětském svazu, JAR, Izrael, Indie, Pakistan, Čína, Hong Kong, Nizozemsko, Egypt, a dalších mnoha zemích světa, kde sídlili zastupitelské kanceláře nakladatelství.¹⁹⁷

Maxwell, jako majitel několika novin (viz další podkapitola), měl velký zájem o koupi nějakého velkého amerického deníku (což se mu v březnu 1991 povedlo koupit newyorského *Daily News*).¹⁹⁸ Tato skutečnost, a finanční důvody, však

¹⁹⁵ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 87.

¹⁹⁶ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 77.

¹⁹⁷ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 78.

¹⁹⁸ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 88.

vedla Maxwell k rozhodnutí prodat Pergamon Press. K samotnému prodeji Pergamon Pressu došlo pak v květnu 1991 (pět měsíců před Maxwellovou smrtí).

Pergamon Press byl, v květnu 1991, prodán mezinárodnímu nakladatelství **Elsevier**, za částku 817 milionů amerických dolarů. „Kupní cena také zahrnovala okolo 418 žurnálů a periodik, přes 3.000 knih v tisku, kooperace s více než 100 odbornými společnostmi a asociacemi, a publikace za více než 150 organizací a vlád.“¹⁹⁹

Elsevier, v té době jedno z největších vydavatelských gigantů, který vydává hlavně lékařskou a vědeckou literaturu. Nakladatelství bylo založeno (podobně jako Spring-Verlag) jako rodinná firma v Nizozemsku (s tradicí nizozemských knihkupců a nakladatelů). Zakladatelem této tradice byl Lodewijk Elzevir (1542-1617), který rodinné podnikání založil už v roce 1580. Nakladatelství bylo založeno v roce 1880 v Amsterdamu (dnes je součástí britsko-nizozemské obchodní skupiny Reed-Elsevier, s působností v USA a dalších zemích světa). Koupí Pergamon Pressu se nakladatelství rozrostlo o další významnou publikační instituci v odborné literatuře. Značka Pergamon Pressu zůstala zachována, i k identifikaci publikací a žurnálů z oborů, které Pergamon Press tradičně vydával, i pod hlavičkou Elsevieru.²⁰⁰

„Faktem, který zůstává z historie patrný, je, že Pergamon Press byla společnost, která pomohla zahájit kariéru Boba Maxwella v publikování, která vyvrcholila až v jeho předsednictví konglomerátu, který nakonec zahrnoval více než 100 firem.“²⁰¹

¹⁹⁹ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 78.

²⁰⁰ FREDRIKSSON, E. H. *The Dutch Publishing Scene: Elsevier and North-Holland*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 61-76.

²⁰¹ MIRANDA, R. N. *Robert Maxwell: Forty-Four Years as Publisher*. In: FREDRIKSSON, E. H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001, s. 78.

3.2 Tiskový magnát Maxwell

„Vždycky jsem si přál mít vlastní noviny! Dávají člověku sílu k účinnému řešení všech záležitostí. Jednoduše vzato, je to megafon.“

Robert Maxwell, v interview pro list *The Guardian*, v roce 1990²⁰²

Jestli je nějaká obchodní oblast Maxwellova života, která byla nejvíce odborně i tiskem zpracována, tak to bylo, hned za jeho publikační činností jako majitele Pergamon Pressu, období (paradoxně nejkratší) Maxwellova vlastnictví několika novin a magazínů. Největší pozornost je zaměřeno na období, kdy se stal vlastníkem nejen jednoho z největších britských deníků - **Daily Mirror**, ale vůbec celého tiskového koncernu **MGN** (*Mirror Group Newspapers*).

3.2.1 MIRROR GROUP NEWSPAPERS

První pokus, kdy Maxwell projevil zájem o koupi deníku, se konal v roce 1964. *TUC* (*Trade Union Congress*) se rozhodl prodat čtyřicetiprocentní podíl svého oficiálního listu, který vlastnil od 20. let, *Daily Herald*. Maxwellův zájem byl však přebyt vydavatelským seskupením okolo bulvárního deníku *The Sun*. Na konci 60. let pak došlo k, dnes už tak označované, „velké mediální bitvě“, kdy se sešly kupní nabídky, jak Roberta Maxwella, tak Australana **Rupert Murdocha**. Šlo o list *News of the World*, který nakonec koupil Rupert Murdoch v lednu 1969.²⁰³

V roce 1984, Maxwell „dosáhl své dlouhotrvající ambice hrát roli tiskového barona,²⁰⁴“ když koupil vydavatelskou skupinu MGN (*Mirror Group*

²⁰² Vzpomínal na dobu, kdy před 20 lety (v roce 1970) odešel z britského parlamentu. In: BROŽ, I. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 82. *Pozn. aut.*

²⁰³ SAYMOUR-URE, C. *The British Press and Broad casting since 1945*. Oxford: Blackwell Publishers, 1991, s. 40.

²⁰⁴ SAYMOUR-URE, C. *The British Press and Broad casting since 1945*. Oxford: Blackwell Publishers, 1991, s. 41.

Newspapers). MGN koupil od Reed International za cenu 113 miliónů liber. Získal tak deníky Daily Mirror a *Daily Record*, kterých se v té době prodávalo kolem čtyř miliónů výtisků denně. Dalšími tiskovinami, které patřily pod MGN, byly anglické nedělníky *Sunday Mirror* a *The People*, a také nedělní list *Sunday Mail*, který vycházel ve skotském Glasgowě. Dohromady se těchto nedělníků prodávalo 6,5 milionů výtisků týdně.²⁰⁵

Deník Daily Mirror (někdy také nazývan zkráceně jako *Mirror*) byl založen, 3. listopadu 1903, Alfredem Harmsworthem (známějším spíš jako lord Northcliffe, jeden z největších britských tiskových magnátů) jako noviny pro ženy. V tomto pojetí však, pod dohledem šéfredaktorky Mary Howarthové a čisté ženského redakčního týmu, nezaznamenal žádný úspěch. Ani postupné změny charakteristiky listu nepřinesly zlepšení prodeje, a proto se Harmsworth rozhodl, v roce 1914, předat vlastnictví Daily Mirroru svému bratrovi Haroldu Harmsworthovi. Až během světové války zaznamenal Daily Mirror víc jak miliónový náklad. Po válce dosáhl nákladu víc jak tři milióny výtisků.²⁰⁶

Největším z balíku od MGN byl právě deník Daily Mirror, který se tak stal Maxwellovou vlajkovou lodí, deníkem, kterým se nejvíce pyšnil. V 80. letech Maxwellova MGN patřila, spolu s Murdochovou News Corporation, mezi největší britské tiskové „konglomeráty.“ Maxwellovy noviny – Daily Mirror, Sunday Mirror, Sunday People, Daily Record a Sunday Mail měli 10,5 milionový denní náklad, oproti 11,9 milionovému nákladu Murdochovým novinám The Sun, News of the World, *The Times*, *Sunday Times* a *Today*. Maxwell kromě vlastnictví výše uvedených novin vlastnil, nebo měl většinový či částečný podíl, také další média nebo mediální služby jako *British Cable Service*, francouzskou televizi *TF-1 TV* nebo americké nakladatelství *Merril Publishing*. V té době Murdoch už vlastnil také americkou zábavní televizi *FOX TV*.²⁰⁷

²⁰⁵ GRIFFITHS, D.(Ed). *The encyclopedia of the British press: 1422-1992*. Basingstoke: Macmillan, 1992, s. 408.

²⁰⁶ GRIFFITHS, D.(Ed). *The encyclopedia of the British press: 1422-1992*. Basingstoke: Macmillan, 1992, s. 185.

²⁰⁷ CURRAN, J.; SEATON, J. *Power without responsibility. The press and broadcasting in Britain*. London: Routledge, 1988, s. 94.

Na konci 80. let začíná MGN vydávat, nejstarší jezdecký a sportovní deník ve Velké Británii, *Sporting Life*. V roce 1988 Maxwell Communications, hlavní Maxwellova firma skupiny jeho společností Maxwell Group, získala jedno z největších amerických nakladatelství Macmillan. V roce 1990 Maxwell začíná vydávat *The European*, první celoevropské noviny, které získali mnoho ocenění.²⁰⁸

3.2.2 VLIV

Kromě výčtu Maxwellova majetku je důležité v této práci zaznamenat Maxwellův vliv na britské mediální scéně, který patřil v 80. letech k trojici největších mediálních magnátů, ještě spolu s Rupertem Murdochem a Lordem Stevensenem. Šlo o tři největší britská impéria, která na konci 80. let ovládala 57 procent z celkového objemu veškerého britského tisku (deníků, večerníků i nedělníků). Na Fleet Street (která právě do 80. let 20. století byla hlavním centrem britského tisku) měli tyto tři tiskoví giganti dominantní postavení.²⁰⁹

„V mediální džungli se Murdoch a Maxwell stali slony.“²¹⁰

Nešlo jen o vlastnický vliv, ale i změny, které Maxwell (který byl v roce 1984, když koupil Mirror v tisku oslavován jako „ten, který Daily Mirror zachránil“) provedl ve svém největším deníku Daily Mirror. I když Mirror zaznamenal v 50. letech zvýšený obrat, data z let, mezi roky 1969 až 1985 (kdy už byl vlastníkem Mirroru Maxwell) ukazovaly souvislý pokles. Jedním z důvodů tohoto poklesu byl hlavní konkurent Mirroru Murdochův bulvární deník The Sun. Nepomohly ani

²⁰⁸ GRIFFITHS, D.(Ed). *The encyclopedia of the British press: 1422-1992*. Basingstoke: Macmillan, 1992, s. 408.

²⁰⁹ CURRAN, J.; SEATON, J. *Power without responsibility. The press and broadcasting in Britain*. London: Routledge, 1988, s. 90-91.

²¹⁰ SAYMOUR-URE, C. *The British Press and Broad casting since 1945*. Oxford: Blackwell Publishers, 1991, s. 116.

změny ve výběru hlavních témat listu. „Pod Maxwellovým režimem, byl starý slogan tiráže ‘Vpřed s lidmi,’ oživen do smysluplnější podoby ‘Vpřed s Británií.’²¹¹

3.3 Pád

Obchodní aktivity související se společnostmi Roberta Maxwella byly inspekci britského ministerstva obchodu a průmyslu, *DTI (Department of Trade and Industry)*, vyšetřovány už v 70. letech, ale ústředním bodem celého vyšetřování byl rok 1985. V tomto roce bylo „soukromou stranu“ (Maxwellem) zahájeno půjčování peněz z penzijních fondů Maxwellových společností. O dva roky později této soukromé straně vznikl dluh více než 300 milionů liber na půjčkách z penzijních fondů MCC - Maxwell Communication Corporation. V roce 1988 si MCC půjčilo 3 miliardy dolarů na získání Macmillanova nakladatelství a firmy Official Airlines Guides. Na podzim toho roku penzijní fondy Maxwellových peněz zahájily půjčování cenných papírů k jistění svých bankovních účtů.²¹²

V roce 1989 dlužil Maxwell na svých soukromých bankovních úvěrech už 1 miliardu liber (!). O rok později již čelí společnosti Roberta Maxwella finanční krizi, která je způsobena půjčkami, jejichž dlužná částka činí 3 miliardy liber. Konec roku 1990 přežijí Maxwellovy soukromé společnosti prostřednictvím další půjčky z penzijních fondů, kde bylo zaznamenáno nepovolené čerpání; dlužná částka bankovních úvěrů činí 1 miliardu liber. Od dubna do listopadu 1991 (Maxwellovy smrti) čerpá Maxwell ze společnosti Mirror Group Newspapers větší částky hotovosti a další peníze na další půjčky.²¹³

²¹¹ CURRAN, J.; SEATON, J. *Power without responsibility. The press and broadcasting in Britain*. London: Routledge, 1988, s. 112.

²¹² Departement of Trade and Industry <http://classic-web.archive.org/web/20041015053956/www.dti.gov.uk/index.html> [online]. © Crown copyright 2004. [cit. 2011-05-16] *Report by The Honourable Sir Roger John Laughton Thomas and Raymond Thomas Turner FCA*. Dostupné na WWW: <<http://classic-web.archive.org/web/20041028074833/http://www.dti.gov.uk/cld/mirrorgroup/summary.htm>>

²¹³ dtto

Ze zprávy BBC, z 30. března 2001 (deset let po Maxwellově smrti): „Zpráva inspekce Ministerstva obchodu a průmyslu říká, že ‘hlavní zodpovědnost’ za kolaps Maxwellova obchodního impéria spočívá na jeho zakladateli Robertovi Maxwellovi.“ Na základě této závěrečné zprávy bylo zjištěno, že z penzijních fondů Mirror Group Newspapers bylo vyčerpáno více jak 400 milionů liber. Celkový dluh MGN před bankrotem činil více jak 2 miliardy liber.²¹⁴

Robert Maxwell 31. října 1991 odletěl z Británie na Gibraltar, kde se nalodil na svoji jachtu „Lady Ghislaine“ (pojmenované po jeho dceři). O pět dní později, 5. listopadu 1991, je Robert Maxwell, ve svých 68 letech, mrtev. Smrt způsobil pád z jeho jachty do Středozemního moře poblíž Kanárských ostrovů. Úřední rozhodnutí vyloučilo cizí zavinění a jako důvod smrti uvedlo náhodné utonutí.²¹⁵

Pohřeb Roberta Maxwella se konal v neděli, 10. listopadu 1991. Maxwell byl pohřben, na svoje vyslovené přání, na židovském hřbitově na Olivetské hoře v Jeruzálemě. Mezi smutečnými hosty byli i představitelé izraelského státu - prezident Chaim Herzog, ministerský předseda Itzak Šamír a předseda Strany práce Šimon Peréz.²¹⁶

Kromě tradičních konspiračních teorií, které vyvstaly ihned po zprávě o smrti Roberta Maxwella, se objevily spekulace o kontroverzních Maxwellových vztazích s Izraelem a Sovětským svazem. Renomovaný americký novinář, a držitel Pulitzeovy ceny, Seymour Hersh ve své knize *The Samson Option* obvinil Maxwella ze špionáže a označil ho za agenta tajné služby Mossad. Tom Bower, ve své biografii o Maxwellovi (která je také jedním ze zdrojů této práce), *Maxwell: The Outsider*, přišel s trvzením, že Maxwell byl dvojím agentem – izraelského Mossadu a zároveň sovětské KGB.

²¹⁴ BBC News. World edition <http://www.bbc.co.uk/news/> [online]. BBC © 2011 [cit. 2011-05-18]. *Robert Maxwell: A profile*. Dostupné na WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/1249739.stm>

²¹⁵ dtto

²¹⁶ BROŽ, Ivan. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995, s. 147.

ZÁVĚR

V závěru práce je třeba uvést, že některé reálie ze života tiskového magnáta Roberta Maxwella byly v této práci vynechány. Nebyly doložitelné nějakým primárním pramenem. Ve většině případů, působily získané informace více jako „mýtus Maxwell“ než Robert Maxwell – člověk, který žil. Stejně tak nebyly použity některé publikace a články, nejen dostupné na internetu, se ve většině případů vracejí zpět k jednomu zdroji, jak už bylo předesláno v úvodu, kterým je Hainesova biografie o Maxwellovi.

Ve všech třech hlavních částech práce je snaha o vyvážený profil, který vznikl na základě získaných informací. Mnoho aspektů Maxwellova života, které jsou v práci zpracovány, nelze primárně dohledat, ale i přesto jsou tak důležité k celkovému konceptu Maxwellovy osobnosti. V první části, která, kromě životopisných dat o Maxwellově dětství a mládí na Podkarpatské Rusi, popisuje také jeho armádní kariéru v československé cizinecké a poté britské armádě. Mnoho faktů z této doby je běžně nedostupných. Jen známější, občas i obecnější, informace z této doby jsou primárně potvrzeny, např. Maxwellovo vyznamenání Válečným křížem.

Oproti tomu doba, kterou strávil v poválečném Berlíně, je zpracována, nejen v Hainesově biografii, více osobními výpověďmi Maxwella a pamětníků, než reálnými záznamy. Stejně tak tomu je i u jeho prvních obchodních aktivit, které jsou odborněji popsány, až v případě Maxwellovy spolupráce s německým vydavatelským koncernem Springer-Verlag.

V druhé části práce, která zaznamenává Maxwellovu politickou kariéru jako poslance britského parlamentu, už dostupné prameny uvádějí přesnější informace v návaznosti na primární historické prameny o britské politice

nebo přímými doslovnými záznamy Maxwellových projevů v poslanecké sněmovně.

Třetí část, kromě již zmiňovaného Maxwellova partnerství s rodinným nakladatelstvím Springerovy rodiny, je zaměřena jen na jeho obchodní aktivity v oblasti médií, včetně úspěchů, ocenění, ale i finančních problémů, které Maxwella nakonec vedly k prodeji jeho, mnoha odborníky i čtenáři ceněného, nakladatelství Pergamon Press. Stejně tak je zaznamenán i jeho vliv jako vlastníka několika novin a magazínů, nebo záliba potvrzená v koupi fotbalových klubů.

Ačkoliv mnoho těchto zaznamenaných Maxwellových aktivit na první pohled působí spíše bulvárním dojmem, závěr poukazuje na zjištění, že se jedná o holá fakta, která vyvolávaly a stále vyvolávají takovou nepopularitu i obdiv osoby Roberta Maxwella zároveň. Jedna z novinářských spekulací dokonce vypovídá o tom, že za pád Margaret Thatcherové, jako premiérky Velké Británie, může také Maxwell, který k financování svých firem využíval peníze z penzijních fondů svých zaměstnanců.

Závěr práce vypovídá o mnoha už důvěrně známých faktech a charakteristikách osobnosti Roberta Maxwella. Ve všech oblastech, které profiluje tato práce, najdeme cílevědomého obchodníka. Některé zaznamenané výpovědi jej označují za „obchodního banditu“, jak jej svého času adresoval, největší mediální magnát současnosti, Australan Rupert Murdoch. I Maxwell sám sebe počastoval jako „muže z džungle“, a nejspíš zůstanou tou pravou charakteristikou, nejen pro pamětníky Maxwellovy éry, slova manželky Roberta Maxwella, že „člověka, jako byl Bob, potkáte jen jednou za život“.

Summary

In its free mail parts the thesis tries to make a well-balanced profile, which sprang up on the ground of gained information. The first part of the thesis is biographical and describes also the Maxwell's army career in Czechoslovak foreign and then the British army. The thesis speaks also about the times he spent in post-war Berlin. There can be found more personal enunciations of Maxwell and other people from his surroundings. There are described some details of Maxwell's business activities Maxwell also cooperated with the German publishing concern Springer-Verlag.

The second part mentions Maxwell's political career as a Member of Parliament. On the other hand the third part of the thesis is focusing on his business activities only in the field of media. It describes his success, evaluations and also his financial problems connected with his publishing house Pergamon Press. Very significant was Maxwell's influence in the area of press from the position of a number of newspapers and magazines.

Robert Maxwell is described in many different points of view by the media theorist and also other people from his surroundings and because of that it is not easy to make a really truly profile of such a big man. This thesis tried to do it.

POUŽITÁ LITERATURA

BOWER, Tom. *Maxwell: The Outsider*. London: Mandarin, 1991. 586 stran. ISBN 0 7493 0238 0

BROŽ, Ivan. *Čechoslovák Maxwell: O pozoruhodném životě, nekonečných ambicích a záhadném konci tiskového magnáta a našeho krajana Ludvíka Hocha*. Praha: Ivan Brož, 1995. 163 stran.

BURNETT, Thom. et al. *Conspiracy Encyclopedia: The Encyclopedia of Conspiracy Theories*. London: Collins & Brown, 2006. 320 stran. ISBN 1596091568

CROSSMANN, Richard Howard Stafford. *The Backbench Diaries of Richard Crossmann*. New York: Holmes & Meier Publishers, 1981. 1136 stran. ISBN 0224018116

CROSSMANN, Richard Howard Stafford. *Diaries of a Cabinet Minister: Selecitons, 1964-70*. London: Hamish Hamilton Ltd., 1979. 688 stran. ISBN 0241101425

CURRAN, James; SEATON, Jean. *Power without responsibility. The press and broadcasting in Britain*. London: Routledge, 1988. 429 stran. ISBN 0-415-06450-3

DAVIES, Norman. *Evropa ve válce 1939-1945: Žádné jednoduché vítězství*. Praha: BB/art, 2007. 542 stran. ISBN 978-80-7381-203-4

FEATHER, John. *A History of British Publishing*. Milton Park, Abingdon: Routledge, 2006. 265 stran. ISBN 0415302250

FREDRIKSSON, Einar H. (Ed.) *A Century of Science Publishing: A Collection of Essays*. Amsterdam: IOS Press, 2001. 312 stran. ISBN 1586031481

FULBROOK, Mary. *Dějiny moderního Německa: od roku 1918 po současnost*. Praha: Grada, 2010. 304 stran. ISBN 978-80-247-3104-9

FTOREK, Josef. *Public relations a politika: Kdo a jak řídí naše osudy s naším souhlasem*. Praha: Grada, 2010. 184 stran. ISBN 978-80-247-3376-0

GÖTZE, Heinz. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Rebuilding, Opening, Frontiers: Part 2 (1945-1992)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996. 416 stran. ISBN 354061561X

GRIFFITHS, Dennis (Ed). *The encyclopedia of the British press: 1422-1992*. Basingstoke: Macmillan, 1992. 694 stran. ISBN 0333529847

HAINES, Joe. *Maxwell*. London: Futura, 1988. 525 stran. ISBN 0 7088 4303 4

JAFFA, Sam. *Maxwell Stories*. London: Robson Books, 1992. 190 stran. ISBN 0860518299

MORGAN, Kenneth. O. et al. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 656 stran. ISBN 978-80-7106-432-9

RALLINGS, Colin; THRASHER, Michael. *British electoral facts, 1832-2006*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2007. 298 stran. ISBN 0754627128

SARKOWSKI, Heinz. *Springer-Verlag: History of a Scientific Publishing House: Foundation, Maturation, Adversity: Part I(1842-1945)*. Berlin a Heidelberg: Springer-Verlag, 1996. 448 stran. ISBN 3540615601

SAYMOUR-URE, Colin. *The British Press and Broad casting since 1945*. Oxford: Blackwell Publishers, 1991. 269 stran. ISBN 0-631-16444-8

TINDALL, George B.; SHI, David E. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 904 stran. ISBN 978-80-7106-588-3

WASSON, Ellis Archer. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010. 429 stran. ISBN 978-80-247-3267-1

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie Politiky*. Praha: Libri, 1999. 559 stran. ISBN 80-85983-75-3

Internetové zdroje

BBC News. World edition <http://www.bbc.co.uk/news/> [online]. BBC © 2011 [cit. 2011-05-18]. *Robert Maxwell: A profile*. Dostupné na WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/1249739.stm>

Duší Karpat - Příroda i lidé vých. Slovenska, Zakarpatska a Rumunska. [Http://karpaty.prygl.net](http://karpaty.prygl.net) [online]. Copyright © 2005 - 2010, Robert Vystrčil [cit. 2011-03-27]. Dostupné na WWW: <http://karpaty.prygl.net/solotvyno.php>

Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive. [Http://hansard.millbanksystems.com](http://hansard.millbanksystems.com): *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive* [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm [online].
©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: People (M): Mr Robert Maxwell*.
Dostupné na WWW: <<http://hansard.millbanksystems.com/people/mr-robert-maxwell>>

Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
Http://hansard.millbanksystems.com: Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm [online].
©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: People (M): Mr Robert Maxwell: November 1964: Debate on the Address (First Day)*

Dostupné na WWW:
<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1964/nov/03/debate-on-the-address-first-day#column_89>

Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
Http://hansard.millbanksystems.com: Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm [online].
©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: People (K): Mrs Elaine Kellett*.

Dostupné na WWW: <<http://hansard.millbanksystems.com/people/mrs-elaine-kellett>>

Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
Http://hansard.millbanksystems.com: Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive [online].

UK Parliament - Hansard (House of Commons Daily Debates) - Archive.
Http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm/cmhansrd.htm [online].
©UK Parliament [cit. 2011-05-15]. *Hansard 1803–2005 (House of Commons Daily Debates) - Archive: 1960s: 1968: August 1968: 26 August 1968: Commons Sitting: Czechoslovakia*

Dostupné na WWW:
<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1968/aug/26/czechoslovakia#S5CV0769P0_19680826_HOC_59>

Lidovky.cz Zpravodajský server Lidových novin <http://www.lidovky.cz/> [online].
© 2011 MAFRA, a.s. [cit. 2011-05-02] MOTL, Stanislav: *Vzpouřa v Británii*.
Dostupné na WWW:
<http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A101001_100008_ln_noviny_sko&klic=239152&mes=101001_1>

Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14].
United Kingdom : UK General Election results October 1951. Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge51/i04.htm>>

Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14].
United Kingdom : UK General Election results May 1955. Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge55/i04.htm>>

Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14].
United Kingdom : UK General Election results October 1959.
Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge59/i04.htm>>

Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14].
United Kingdom : UK General Election results October 1964.
Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge64/i04.htm>>

Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-17].
United Kingdom : UK General Election results March 1966.
Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge66/i04.htm>>

Political Science Resources. [Http://www.politicsresources.net](http://www.politicsresources.net) : *Politics and Government around the world* [online]. ©Richard Kimber [cit. 2011-05-14].
United Kingdom : UK General Election results June 1970. Dostupné na WWW: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/ge70/i04.htm>>

Springer – International Publisher Science, Technology, Medicine

Http://www.springer.com [online]. ©Springer is part of Springer

Science+Business Media [cit. 2011-05-18].

Home : About Springer : Company Information : History

Dostupné na WWW:

<<http://www.springer.com/about+springer/company+information/history?SGWID=0-175807-0-0-0>>

UK Parliament [online]. UK Parliament website. *Http://www.parliament.uk*

[online]. ©UK Parliament [cit. 2011-05-16].

UK Parliament: Parliament Home Page: Site Information: Glossary: Hansard (Official Report). Dostupné na WWW:

<<http://www.parliament.uk/site-information/glossary/hansard-official-report/>>

Vojenský ústřední archiv <http://www.vuapraha.cz/Pages/Default.aspx> [online]. © 2009 - 2010 Vojenský ústřední archiv. [cit. 2011-05-16] *Detail příslušníka čs. voj. jedn. v zahr. za 2. sv. války*. Dostupné na WWW:

<<http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailVojaka.aspx?soldierId=58486>>

Departement of Trade and Industry <http://classic->

web.archive.org/web/20041015053956/www.dti.gov.uk/index.html [online]. ©

Crown copyright 2004. [cit. 2011-05-16] *Report by The Honourable Sir Roger John Laughton Thomas and Raymond Thomas Turner FCA*. Dostupné na

WWW: <<http://classic->

web.archive.org/web/20041028074833/http://www.dti.gov.uk/cld/mirrorgroup/su
[mmmary.htm](http://web.archive.org/web/20041028074833/http://www.dti.gov.uk/cld/mirrorgroup/su)>

The National Archives <http://www.nationalarchives.gov.uk/default.htm> [online].

The National Archives, Kew, Richmond, Surrey, TW9 4DU. [cit. 2011-05-15]

Dostupné na WWW:

<<http://www.nationalarchives.gov.uk/catalogue/displaycataloguedetails.asp?CATID=-4365326&CATLN=7&Highlight=%2C Maxwell%2C Robert&accessmethod=0&j=1>>